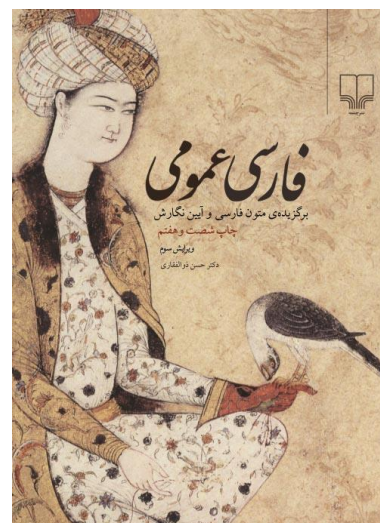

معرفی کتاب‌ها

کتاب‌های درسی (۲۶ جلد)

فارسی عمومی، چشمه، چ ۱۰۷

کتاب درسی دانشگاه‌ها و درس عمومی تمام رشته‌هاست. این کتاب در ده فصل بر اساس انواع ادبی نمونه‌های متون نظم و نثر را معرفی می‌کند. در بخش پایانی مباحث درست‌نویسی هم آمده است.

فارسی بیاموزیم (جلد ۱۱)

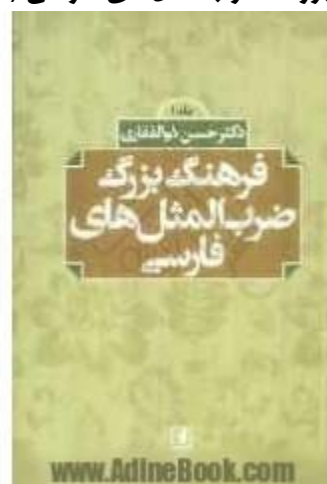

تألیف دکتر حسن ذوالفقاری - دکتر مهبد غفاری - دکتر بهروز محمودی بختیاری
این کتاب با آخرین شیوه‌های زبان دوم، زبان شیرین فارسی را به غیر ایرانی آموزش می‌دهد. کتاب شامل کتاب درس، کتاب کار، راهنمای معلم، نوارهای صوتی تصویری، واژه‌نامه‌ها و دیگر رسانه‌های آموزشی است. اکنون چاپ چهارم کتاب در سراسر دنیا توزیع شده است. این کتاب برگزیده نوزدهمین جشنواره خوارزمی شده و کتاب تقدیری سال ۱۳۸۴ هم بوده است.

کتاب کار نگارش و انشا؛ آموزش مهارت‌های نگارشی با روشی کاربردی به همراه تمرین و نمونه (جلد ۳)

فرهنگ بزرگ ضرب‌المثل‌های فارسی (جلد ۲) تهران، انتشارات معین، ۱۳۸۸ و چاپ سوم انتشارات علم

این فرهنگ ۲۶۰۰ صفحه‌ای شامل ۱۰۰ هزار مثل فارسی جامع‌ترین کتاب در این حوزه است. ترتیب تنظیم کتاب الفبایی است که در پایان، نمایه‌ای از کلیدواژه‌های مهم مثل‌ها و موضوعات به شکل الفبایی آمده است. مقدمه‌ی مفصل کتاب مباحث ضروری در شناخت مثل‌ها شامل بیان تاریخچه‌ی تدوین امثال، تعریف و ویژگی‌های امثال، درون‌مایه و محتوای امثال، طبقه‌بندی مثل‌ها را در برمی‌گیرد. در مواردی که فهم مثلی مستلزم دانستن معنی واژه‌ای بوده است، واژه‌نامه‌ی پایانی کتاب دارای پنج هزار واژه است و می‌تواند کار فهم ضرب‌المثل‌های محلی را برای مخاطب آسان‌تر کند. ضرب‌المثل‌های شهرستان‌ها، مناطق، اقوام ایرانی و همچنین کشورهای فارسی‌زبان در این اثر گردآوری شده است.

داستان‌های امثال نشر مازیار، ۱۳۸۴ چاپ هفتم ۱۳۹۲

در این کتاب ۲۵۰۰ ضرب‌المثل ایرانی ریشه‌شناسی شده و داستان آن بر اساس ۱۳۰ منبع ارائه شده است. در مقدمه این کتاب ضمن بیان تاریخچه‌ای کوتاه، سیر تدوین داستان‌های امثال، منشأ و علت شهرت داستان‌های امثال و نظریات پیرامون آن ذکر می‌شود.

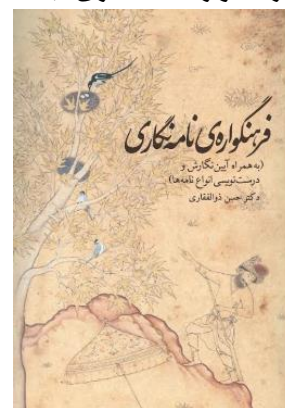
یک‌صد منظومه عاشقانه ادب فارسی نشر چرخ، ۱۳۹۲ چاپ دوم ۱۳۹۴

موضوع کتاب بررسی و معرفی صد منظومه عاشقانه است و تنها شامل داستان‌های عاشقانه‌ی منظوم مثل لیلی و مجنون، می‌شود. در کتاب، افسانه‌های عاشقانه‌ی محلی را نیز می‌خوانیم در این کتاب ساختار روایی منظومه‌های عاشقانه و خویشکاری‌های آن‌ها بررسی شده است. مقدمه-ی مفصل کتاب به مباحث کلی چون ادبیات غنایی فارسی، سیر تاریخی، ریخت‌شناسی، انواع، ویژگی‌ها، بن‌مایه‌ها و تعداد منظومه‌های عاشقانه و مباحثی از این قبیل اشاره می‌کند. مؤلف تمام منظومه‌های هم نام چه مستقل یا نظیره را ذیل یک مدخل قرار داده است؛ برای مثال تمام داستان‌های مربوط به خسرو شیرین را با هر نام (شیرین و خسرو، فرهاد و شیرین، فرهاد نامه) ذیل مدخل خسرو شیرین آورده است. هر منظومه در قالب مدخلی مستقل معرفی می‌شود. در هر مدخل ابتدا خلاصه‌ای از هر داستان حاوی مهم‌ترین بن‌مایه‌ها و حوادث را برای آگاهی از سیر کلی داستان ذکر می‌شود تا خواننده بر تحلیل‌ها اشراف کامل داشته باشد. در لابلای خلاصه ابیات زیبا و نمونه‌های شعر شاعر نیز می‌آید تا خوانندگان بر سبک و سیاق و چگونگی شعر وی آگاهی یابند. پس از آن منظومه و سراینده‌ی آن معرفی می‌شود و اگر اثر نظیره یا نظیره‌هایی داشته باشد، تمامی نظیره‌ها معرفی و با اصل داستان مقایسه می‌شود. این معرفی شامل اشاره به ارزش‌های سبکی اثر اعم از زبانی و ادبی و محتوایی خواهد بود. سپس به مهم‌ترین بن‌مایه‌های داستانی آن اثر می‌پردازد. تنظیم منظومه‌ها برحسب الفبایی است نه تاریخی. سیر تاریخی در مقدمه‌ی کتاب به تفصیل بررسی می‌شود. این کتاب اثری پژوهشی است که در تألیف آن از ۸۰۰ منبع استفاده شده است. صد منظومه مورد بررسی کتاب عبارت‌اند از:

آذر و سمندر، ازهر و مزهر، اصلی و کرم، امیر و گوهر، ایرج و هوهر، باقر و گل اندام، بدر منیر و بی نظیر بدیع الزمان و قمرچهر، بهرام و زهره، بهرام و گل اندام، بیژن و منیژه، بیمار و طبیب، جمال و جلال، جمشید و خورشید، جم و گل / سحر حلال، جهانگیر و نورجهان / احسن جهانگیر، چنسیرو و لیلا / چنسیرنامه، حسن اتفاق، حسن و دل، حسینا و دلارام، حیدربیک و سنمیر، خج و سیامند، خرم و زیبا، خرم و صنوبر / عشق و آشوب، خسرو شیرین، خسرونامه، خمش خاتون و شاهزاده‌ی هوسران، خورشید و مهپاره، دل و جان / مهتاب و کتان، دولرانی و خضرخان، ذره و خورشید، رابعه و بکتاش، راغب و مرغوب، رام و سیتا، رانی کیتکی و سندر، رتن و پدم / پدومات، زال و رودابه، زهره و منوچهر، زیبا و نگار / سسی و پنون، سام و پری دخت، سرو و تذرو، سعد و همایون، سلامان و ابسال، سلیم و سلمی، سلیمان و بلقیس، سوزوگداز، سوهنی و مهینوال / ارژنگ عشق سیاوش و سودابه، سیف الملوک بدیع الجمال، شاهد و عزیز / نیرنگ عشق، شاه و درویش، شاه و کنیزک، شمس و قمر، شمع و پروانه، شور محمود و مرزینگان، شیخ صنعان و دختر ترسا، شیدوش و ناهید، صنم و برهمن، طالب و زهره، طاهر و زهره، عزیز و نگار، فایز و پریزاد، فلک‌ناز و خورشید آفرین / فلک‌نازنامه، فیروز و شهناز، فیروز و نسرين، کامروپ و کاملتا / دستور همت، گلزار عباسی گل و بلبل، گل و نوروز، لاس و خزال، لیلی و مجنون، مادهونل و کام کندلا / محض اعجاز، محمود و ایاز، ملک خورشید و معشوق بنارس، ملک‌زاده و پری دخت، ملک-زاد و نوش‌لب، مم و زین، منوهر و مدهومالت، مهر و ماه، مهر و مشتری، مهر و وفا، میرزا و صاحبه، ناز و نیاز، ناظر و منظور، نگارستان چین، نل و دمن، واله و سلطان، وامق و عذرا، ورقه و گلشاه، ویس و رامین، هشت بهشت، هفت اختر، هفت پیکر، هفت منظر، همایون و لعل پرور / مودت نامه، همای و همایون، همای و گل کامکار، هنس و جواهرهیر و رانجها، یوسف و زلیخا،

فرهنگواره نامه‌نگاری (به همراه آیین نگارش و درست‌نویسی انواع نامه‌ها) نشر چرخ، ۱۳۹۲

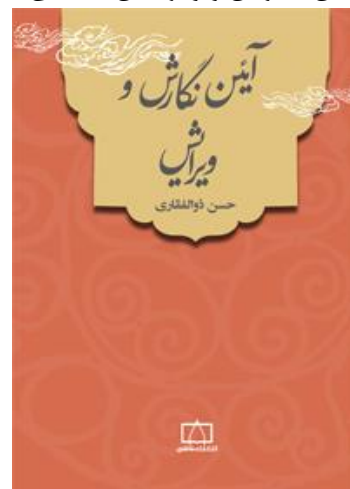

این کتاب می‌کوشد نکته‌ها لازم را آموزش دهد. ورود به حوزه‌هایی چون نامه‌نگاری بین‌المللی، اسناد حقوقی، آگهی‌ها و... که لازم است اما در کتاب‌های نامه‌نگاری اداری مطرح نمی‌شده، در این کتاب آورده شده است. کتاب در دو بخش تنظیم شده است: بخش اول شامل کلیات نامه-نگاری، انواع نامه‌نگاری اداری، اجزای نامه‌های اداری، مراحل تهیه نامه‌های اداری، نامه‌نگاری اشخاص حقیقی و روش نگاشتن، گزارش-نویسی آن است به همراه اصول و مبانی درست‌نویسی نامه‌های اداری اعم از نشانه‌گذاری، املا، کلمات، قواعد فصل و وصل و ساده‌نویسی نامه‌ها و آیین نگارش آن‌ها.

بخش دوم فرهنگنامه نامه‌نگاری اداری است که حاوی اصطلاحات و قالب‌های اداری و نحوه نگارش و نمونه‌هایی از هریک است. برخی از انواع نامه‌ی این بخش عبارت‌اند از: آگهی، آیین نامه، ابلاغ، اجازه‌نامه، اجازه‌نامه، احضارنامه، اخطار، ادعانامه / امتیازنامه، اساسنامه، استشهاده‌نامه / گواه، نامه، استعفا، استعلا، استناد، استوارنامه، اسناد رسمی، اطلاعیه، اظهارنامه، اقرارنامه، بخش‌نامه، بیانیه، بیمه‌نامه، پاسخ به مطبوعات، پیام‌های کوتاه، پی‌نوشت / دستور / هامش، پیوست، پیام، پیامک، تبریک، تسلیت، تصویب‌نامه، تعهدنامه، تفاهم‌نامه، تقدیرنامه / تشویق‌نامه، تلفن‌گرام، تلکس، تلگرام، توبیخ‌نامه، توصیه‌نامه، حکم، حکم انتصاب، حکم کارگزینی، حکم مأموریت، دبیرخانه، درخواست، دستور، دستورالعمل / شیوه‌نامه، دعوت‌نامه، دورنگار (فاکس)، رایانامه (ایمیل)، رضایت‌نامه، رونوشت، سوگندنامه، شخص حقوقی، شخص حقیقی، شرکت‌نامه، شکایت-نامه، صورت‌جلسه، ضمانت‌نامه، فسخ‌نامه، قبالة‌نامه، قرارداد، قسمت‌نامه، قطعنامه، قول‌نامه، کارگزینی، کارنامک / رزومه، کمیسیون، گردش کار، گواهی، لایحه، مأموریت، متبوع، مدیریت، مرامنامه، مسئولیت مستقیم و غیرمستقیم مصوبه، معرفی‌نامه، مقررات، نامه گویا، نامه‌های مشهور یا

ادبی، نامه‌های بین‌المللی، نامه‌های دوستانه یا شخصی، نامه‌ی بازرگانی، نامه‌ی سرگشاده، نظام‌نامه، هامش، هرزنامه، وصیت‌نامه، وقف‌نامه، وکالت‌نامه، یادداشت اداری.

آیین نگارش و ویرایش، فاطمی ۱۳۹۵

درسنامه آیین نگارش و ویرایش با توجه به سرفصل‌های مصوب دوره کارشناسی زبان و ادبیات فارسی در پانزده درس و سه بخش تدوین شده‌است. بخش اول انواع قالب‌های نگارشی شامل پنج درس درباره انواع نگارش، آموزش نامه‌نگاری، گزارش‌نویسی، زندگی‌نامه، خاطره و یادداشت روزانه و سفرنامه، مقاله‌نویسی؛ بخش دوم مهارت‌های نگارشی شامل چهار درس درباره ساده‌نویسی، شیوه‌های پروردن موضوع، بازنویسی و بازآفرینی، عناصر ادبی و تأثیرگذار در نوشته؛ بخش سوم ویرایش شامل شش درس نشانه‌گذاری، شیوه خط فارسی، املا، درست‌واژگان، کاربردهای نادرست واژگانی، تعبیری و اصلاحی، کاربردهای نادرست دستوری و نحوی (درازنویسی و ابهام) و کاربردهای نادرست فعل، اسم و حرف.

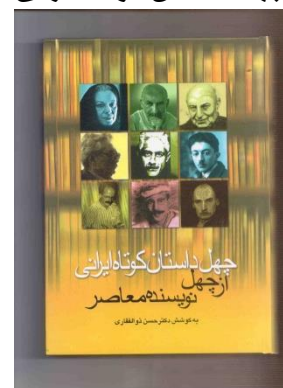
از آنجا که این درس ماهیتی مهارتی دارد، مؤلف کوشیده‌است هر بخش را با نمونه‌های متعدد و تمرین‌های متنوع همراه کند. تأکید اصلی این کتاب بر توانایی در نگارش و درست‌نویسی انواع نوشته‌های معیار و پرکاربرد در زندگی تحصیلی و شغلی آینده است. این کتاب جز مخاطبان دانشگاهی، می‌تواند کتابی عام برای آموزش نگارش و درست‌نویسی برای علاقه‌مندان نیز به شمار آید.

ادبیات عامیانه ایران (مجموعه مقالات دکتر محمدجعفر محجوب) نشر چشمه، چاپ ششم، ۱۳۹۳

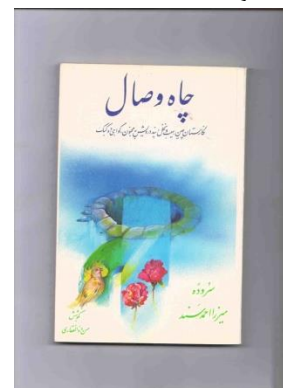
ادبیات عامیانه ایران در یک مجلد دربرگیرنده ۵۷ مقاله در حوزه ادبیات عامیانه ایران است. این مقالات طی پنجاه سال و به قلم توانای استاد یکتای ادب عامیانه ایران دکتر محمدجعفر محجوب (۱۳۰۳-۱۳۷۵) در مطبوعات و مجلات فرهنگی و ادبی در ایران و خارج از ایران چاپ شده است. عمده مقالات در حوزه افسانه‌ها و داستان‌های عامیانه و آداب و رسوم مردم ایران است. قوت قلم، روش علمی، تازگی مطبوعات، شیرینی و جاذبه مطالب از ویژگی‌های این مجموعه است. برخی مقالات این مجموعه در نوع و در زمان خود و تا امروز تازگی داشته و دارد. بی‌شک این مجموعه مقالات از جمله منابع محققان حوزه ادب عامیانه ایران خواهد بود. برخی از داستان‌های معرفی شده در این کتاب عبارت‌اند از: سمک عیار، ابومسلم نامه، امیرارسلان رومی، اخترنامه، داراب نامه، داستان فیروز شاه، بهرام و گل‌اندام و... عنوان چند مقاله مربوط به آداب و رسوم: سخنوری، کیوتر و کیوتربازی در ایران، نقالی، قصه‌خوانی، روش‌های عیاری، افسانه‌های مرغان.

چهل داستان کوتاه ایرانی از چهل نویسنده معاصر ایران، چاپ ششم، تهران، نیما، ۱۳۹۲

این کتاب چهل داستان کوتاه از نود سال داستان‌نویسی فارسی را در برمی‌گیرد که حاوی متن و معرفی چهل داستان کوتاه از داستان‌های معروف و نویسندگان شناخته شده است. کتاب تاکنون به زبان چینی و ترکی و عربی نیز منتشر شده است.

چاه وصال (تصحیح و تحلیل و پژوهش): سراینده میرزا احمد سند، تهران، اهل قلم، ۱۳۷۵

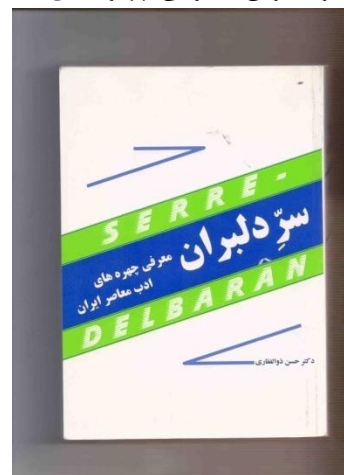
چاه وصال سروده میرزا احمد سند (قبل از ۱۱۸۹) است که دیدار لیلی و مجنون را در چاه به تصویر کشیده است. این کتاب شامل داستان نگارستان چین و سیب و نخل نیز هست. میرزا احمد سند از شاعران دامغان در عصر صفوی است.

در قلمرو آموزش زبان ادبیات فارسی، تهران، سازمان پژوهش وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۷۷

شامل برگزیده مقالات از نویسندگان ایرانی در حوزه زبان فارسی و آموزش آن است که به مناسبت برگزاری مجمع علمی آموزش زبان و ادبیات فارسی، منتشر شد و در اولین مجمع در شیراز منتشر شد.

پیغام اهل راز، انتشارات پویش معاصر، ۱۳۸۰
برگزیده حکایات و داستان‌های ادبی در ۵۵ موضوع اخلاقی و عرفانی از مهم‌ترین متون ادبی

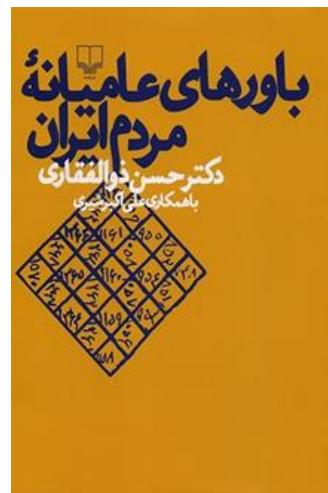
سر دلبران: معرفی چهره‌های ادب معاصر ایران با نمونه آثار نشر مازیار، ۱۳۸۶

این کتاب دربرگیرنده شرح‌حال چهل تن از پژوهشگران، ادیبان، شاعران و نویسندگان صدساله اخیر ایران به همراه معرفی آثار، سبک و شیوه و نمونه‌ای از آثار و اشعار و نوشته‌های آنان است. در کتاب چهره‌هایی معرفی می‌شوند که از آثار آنان در کتاب‌های درسی استفاده شده است. معرفی هر چهره، شامل جنبه‌های متفاوت زندگی علمی و اخلاقی و تحصیلی آنان است. همچنین نمونه‌های کوتاهی از آثار ایشان نیز ذکر شده است. از جمله این شخصیت‌ها می‌توان به ملک‌الشعراى بهار، سید محمدعلی جمال‌زاده، علی‌اکبر دهخدا، سعید نفیسی، عباس اقبال، صادق هدایت، فریدون توللی، عبدالحسین زرین‌کوب، جعفر شعار، غلام‌حسین یوسفی، مهدی اخوان‌ثالث، مهرداد اوستا، محمدجعفر محجوب و... اشاره کرد.

سریر سخن (مجموعه مقالات دومین همایش پژوهش‌های زبان و ادبیات فارسی)، مرکز تحقیقات زبان و ادبیات فارسی، ۱۳۸۴

باورهای عامه زیرمجموعه فولکلور و در حوزه مردم‌شناسی است. پدیدآمدن فرهنگ عامه دلایل متعدد دارد. گاه آداب و رسوم اجتماعی مردم و گاه تعبیرها و تفسیرهای پیشینیان از وقایع طبیعی یا حوادث زندگی باعث پدیدآمدن آنها شده است. باورهای عامیانه، جلوه‌ای از فرهنگ عامه یا فولکلور است که در «متن زندگی و فرهنگ اقوام و ملت‌ها جریان دارد و به شکل‌های گوناگون خود را نمایان می‌سازد. جنبه‌های مهمی از زندگی انسان‌ها به صورت خودآگاه یا ناخودآگاه با فرهنگ عامه پیوند دارد. رواج فرهنگ عامه میان اقوام و ملت‌هایی که پیشینه تاریخی طولانی‌تری دارند، به مراتب بیشتر از ملت‌هایی است که سابقه اندک دارند.»

باورها بیانگر شیوه‌های زندگی و چگونگی تفکر و مهم‌ترین منشأ بایدها و نبایدهای انسان است. چرا و چگونه یک چیز را درست و شایسته یا یک چیز را نادرست می‌دانیم؟ باورهای ما هستند که راه و رسم و شیوه زندگی ما را تعیین می‌کنند. عقاید و باورهای انسان‌ها، درست و نادرست، علمی و خرافه، تازه و کهنه، تلخ یا شیرین، زشت یا زیبا، خنده‌دار یا ملال‌انگیز، همه و همه ریشه در فرهنگ چندهزارساله یک تمدن دارد که به مرور زمان یا به همان شیوه نخستین باقی مانده یا دست‌خوش تغییراتی شده است. در هر حال برقراری ارتباط با افراد هر جامعه ناگزیر از رسوخ به لایه‌های فرهنگی، روش خاص زندگی، عقاید، نمادها و اساطیر آن جامعه هستیم.

باورهای هر قوم با فرهنگ آن قوم ارتباط مستقیم دارد. باورها بنیادی‌ترین مبنای جهان‌بینی انسان را در خود دارد. با تحول باورها، فرهنگ نیز گرایش و سمت‌وسوی دیگری به خود می‌گیرد؛ بنابراین با شناخت تحولات رخ داده در باورهای اقوام، به فرهنگ آن قوم می‌توان پی برد. این شناخت ما را به دیگر تحولات اجتماعی، اعتقادی، سیاسی و فکری رهنمون خواهد کرد. باورداشت اقوام با توجه به شیوه زندگی، برخاسته از عمق فکر و ذهن آن قوم است. مطالعه وامعان نظر در این باورها به ما کمک می‌کند تا ببینیم کدام یک از این باورها حاوی دستوری بهداشتی، اخلاقی و انسانی است. مطالعه دقیق این باورها به ما می‌گوید حتی در افراطی‌ترین این باورها، رموزورازی نهفته است که شاید به دلیل فراموشی فلسفه وجودی آنها، اکنون آن باورها را جزء خرافات به شمار می‌آوریم. آنچه امروزه خرافات و موهومات دانسته می‌شود، جزئی از مسلمات و اعتقادات نیاکان ما بوده است. این باورها طی زمان‌های دراز دگرگون شده و شکل‌های تحریف‌شده‌ای از آن به دست ما رسیده است. بیشتر آنها نیز برخاسته از فقدان دانش و بینش کافی مردمان گذشته بوده است. این پژوهش با توجه به چنین ضرورتی تبیین شده است. یک‌جا کردن باورهای مشترک قومی راه مطالعه را آسان و امکان مطالعه تطبیقی را ممکن می‌کند.

این کتاب دربردارنده ۶۵۰ مدخل و یازده هزار باور و بسامد رواج آن در مناطق مختلف ایران است. کوشیده شده تا آنجا که ممکن است، بازتاب باورهای را در شعر شاعران، امثال فارسی، سفرنامه‌ها، متون ادبی و تمامی آثار مربوط به فرهنگ مردم جستجو و نشان داده شود. اینگونه معلوم می‌شود آنچه امروزه در مناطق مختلف ایران رواج دارد، قرن‌ها پیش باوری رایج بوده است.

ذیل هر عنوان با دسته‌بندی و طبقه‌بندی باورها، کوشیده شده نظمی منطقی به باورهای هر مدخل داده شود. برخی باورها به ناگزیر در دو و گاه سه مدخل تکرار شده‌اند؛ زیرا در آن باور به دو یا چند کلیدواژه اصلی اشاره شده بود. برای نشان دادن گستره جغرافیایی باورها و منطقه رخداد آن نام شهر یا منطقه آمده است. در انتهای کتاب نیز نمایه موضوعی شامل بیش از ده هزار عنوان تهیه شده است که امکان دسترسی جزئی‌تر به باورها را سبب می‌شود. گفتنی است که منابع این کتاب دربردارنده بیش از هزار کتاب و مقاله و پایان‌نامه است.

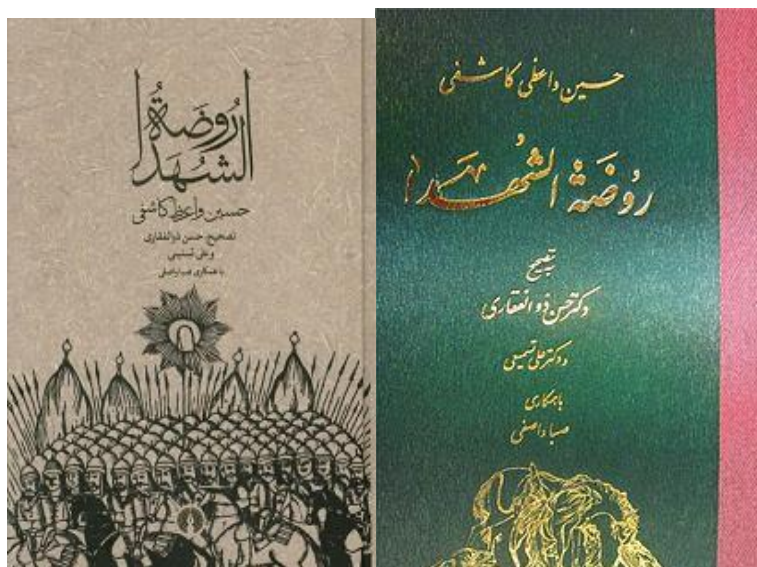
برخی از مدخل‌های این فرهنگ عبارت‌اند از: آب، آتش، آسمان، آل، آهو، آیین، ابر ابرو، ابلیس، اتاق، اتفاق بد، اجاق؛ دیگدان، ازدواج، ازدها، اسب، انار، انجیر، باران، بختک، بخور، برادر؛ برف، برنج، بلبل، بهشت، بینی (دماغ)، پادشاه (شاه)، پارچه، پرستو، پرند، پروانه، پری، پلنگ، پنیر، پوست، پول، پیشانی، تابستان، تبر؛ تبرزین، ترازو، تره، تریاک (تریاق)، تسبیح، توت، توتون، تهمت، جارو، جبریل، جگر جوجه‌تیغی (خارپشت) جوراب، جهنم (دوزخ) چارپا چارقند (روسری) چاقو، چانه (فک) چاه، چشمه، چلچله، چهل‌کلید (چل‌کلید)، حرف زدن؛ سخن گفتن، حسد، حمام، حنا، خار، خرزهره و...

جامع التمثیل نشر معین، ۱۳۹۰

جامع التمثیل یا جامع التماثل کتابی است از آثار قرن یازدهم درباره داستان‌های امثال و تمثیل و حکایت‌های ادبی و بیان ریشه برخی ضرب‌المثل‌های معروف است که به زبان فارسی است و آن را محمدعلی حبله رودی در دارالسلطنه حیدرآباد دکن نوشته است. جامع التمثیل از جمله کتاب‌هایی است که برای مجلس‌گویان و اهل منبر مناسبت دارد، زیرا در درون حکایات یا پس از آن‌ها مؤلف، به تناسب مباحث خود، به موعظه و اندرزگویی می‌پردازد و چون سخنوران، از آیات و احادیث و امثال و اشعار فارسی و عربی، به‌وفور استفاده می‌کند.

روضه الشهدا نشر معین، ۱۳۹۰

حسین واعظ کاشفی مصحح: حسن ذوالفقاری و علی تسنیمی با همکاری صبا واصفی، علمی و فرهنگی، تهران: ۱۳۹۹

کتاب «روضه الشهداء» نوشته نویسنده بزرگ قرن نهم، حسین واعظ کاشفی از جمله کهن‌ترین مقتل‌های فارسی است که طی پنج قرن از پرخواننده‌ترین و مؤثرترین کتاب‌های دینی و مذهبی در ایران بوده است. این کتاب از چنان شهرتی در جهان تشیع برخوردار است که نسخ آن در تمام کتابخانه‌های جهان اسلام یافت می‌شود و نیز به زبان‌های هندی، دکنی و ترکی نیز ترجمه شده است. ده‌ها مقتل‌نگار به سبک و تقلید از آن اثری را پدید آوردند. نثر ممتاز و جایگاه کتاب در تاریخ ادبی ایران نیز انکارناپذیر است. این کتاب را باید از جمله آثار فرهنگ عامه نیز به شمار آورد؛ زیرا سنت روضه‌خوانی با این کتاب شکل گرفت و تأثیر شگرفی بر توده مردم نهاد و منشأ روایی تعزیه شد. این کتاب چالش‌برانگیز از یک‌سو در میان انبوه مشتاقان وقایع عاشورا جایگاهی ممتاز یافته و از سوی دیگر اسباب نفی و رد برخی دین‌پژوهان را فراهم آورده است.

ملاحسین کاشفی ملقب به واعظ و کمال‌الدین، در شعر «کاشفی» تخلص می‌کرده و به همین دلیل به کاشفی مشهور شده است. زادگاه او سبزوار است. تاریخ تولدش در آثار و کتب تذکره نیامده است؛ اما تا حدودی می‌توان حدس زد که وی در سال ۸۳۰ یا کمی پیش‌تر چشم به جهان گشوده است. زیرا وی در سال ۸۶۰ یا ۸۶۱ بنا به تصریح فخرالدین علی، به قصد کسب علم و دانش، شهر سبزوار را ترک کرده و در مشهد به واسطه یک رؤیا، به شوق دیدار عالمان بزرگ و بزرگان اهل دل به هرات مسافرت کرده و در اولین دیدارش از هرات با دربار تیموریان آشنا شده و پس از چندی با منصب قاضی‌القضاتی به سبزوار بازگشته است. این رفت‌وآمدها و پذیرش منصب‌های دولتی به‌یقین در دوران جوانی رخ داده و می‌توان حدس زد در آن زمان او حدود سی سال از عمر خویش را پشت سر گذاشته بود؛ از سوی دیگر فوت او در سال ۹۱۰ قمری روی داده و به‌یقین به پیری رسیده است؛ زیرا خود به این موضوع اشاره کرده و در مقدمه «روضه الشهداء» از کبر سن سخن می‌گوید.

در تعدادی از آثار کاشفی، علائق شیعی او و ارادتش به اهل بیت کاملاً آشکار است؛ از جمله در پفتوت‌نامه سلطانی، روضه الشهداء، الرسالة العلیه و

کاشفی در علوم مختلف از قبیل تفسیر، حدیث، فن خطابه، انشاء، ریاضیات، علوم غریبه و نجوم مهارت بسزایی داشته است. وی در هرات و تحت حمایت امیرعلیشیر نوایی از جایگاه علمی رفیعی برخوردار بود. اما آنچه بیش از همه باعث شهرت او شد، قدرت وعظ و خطابه‌اش بوده است. واعظ کاشفی شخصیتی علمی بود که در بیشتر علوم وقت طبع‌آزمایی کرده و آثاری از خود برجای گذاشته است. ویژگی دیگر او در امر تألیف، اصرار او بر فارسی‌نگاری است و شاید بتوان ادعا کرد تمام آثار او به زبان فارسی است. مشوق او در نوشتن کتاب‌های متعدد به زبان فارسی،

امیرعلیشیر نوایی، وزیر دانشمند سلطان حسین میرزا بايقرا و جامی بودند و به همین دلیل بیشتر آثار وی به نام این دو نفر است. از جمله آثار کاشفی عبارتند از: آیین اسکندری، اختیارات نجوم، اخلاق محسنی، اسرار قاسمی، ده مجلس، بدایع الافکار فی صنایع الاشعار، تحفه علیه، رساله حاتمیه، شرح صحیفه سجاده، فتوت نامه سلطانی، فیض النوال، لب لباب مثنوی، مخزن الانشا، مواهب علیه، مرآت الصفا فی صفات المصطفی، و.

اما «روضه الشهداء» از مهم ترین و مشهورترین کتاب های کاشفی است. وی این کتاب را به درخواست یکی از اعیان و سادات هرات به نام مرشدالدوله معروف به سیدمیرزا، دامان سلطان حسین بايقرا نوشته و کوشیده کتاب جامعی درباره واقعه عاشورا برای فارسی زبانان بنویسد. رویکرد اصلی این کتاب، «ابتلا و بلا» است و بر همین مبنا کتاب از داستان خلقت بر محور بلا شروع شده تا به واقعه کربلا می رسد. چون اولین بلا متوجه انبیاست، بنابراین کتاب با بیان رنج ها و بلاهای انبیا آغاز می شود. این کتاب ده باب و یک خاتمه دارد که تنها چهار باب درباره امام حسین (ع) است. باب اول به خلقت آدم، هبوط و ابتلای و انبیا می پردازد. روش کاشفی این است که پس از بیان بلاهای انبیا به رسم واعظان به کربلا گریزی می زند. باب دوم بیان آزار قریش بر پیامبر از قبیل سنگزدن، شکستن دندان، فروکردن حلقه های زره در بدن، ریختن خاکستر بر سر، شهادت حمزه و جعفر و گریز به کربلاست. باب سوم درگذشت پیامبر و حوادث پس از آن و باب های چهارم تا هفتم احوال حضرت فاطمه، علی و حسن (علیهم السلام) از ولادت تا شهادت است. باب هفتم مناقب امام حسین (ع) از ولادت تا شهادت و باب هشتم در زندگی و شهادت مسلم بن عقیل است. باب نهم آمدن امام حسین (ع) به کربلا و جنگ امام و شهادت اقوام و یاران اوست. در این باب نظم تاریخی کتاب بر هم خورده است. باب دهم در دو فصل به وقایع بعد از شهادت امام و عقوبت قاتلان حضرت پرداخته است. در خاتمه کتاب سلسله نسب امام حسن و امام حسین (علیهم السلام) بیان شده است.

کاشفی در این کتاب رجزهای عربی را که برای فارسی زبانان نامفهوم بوده، در کمال استادی و بلاغت به فارسی منظوم کرده است. این کتاب افزون بر مراسم وعظ و روضه خوانی، تأثیر مهمی بر هنرهای آیینی نیز نهاد. در نقاشی های قهوه خانه ای، تعداد زیادی از روایات در یک اثر دیده می شود؛ نقاشی های قهوه خانه ای با موضوع عاشورا اغلب بر اساس این کتاب است؛ از جمله تعدادی از نقاشی های حسن اسماعیل زاده - یکی از مشهورترین نقاشان مکتب قهوه خانه - با متن این کتاب تطابق دارند.

سبک کلی نثر کتاب، مثل آثار دوره تیموری است. عمده شهرت این کتاب به واسطه عبارت پردازی های زیبایی آن است. کاشفی در این کتاب بیشتر شیوه سعدی در گلستان را در نظر داشته و نثر مسجع سعدی را پیروی می کند. جمله های آهنگین او موسیقی خاص به اثر بخشیده و می توان ادعا کرد آنچه بیش از همه باعث مقبولیت این کتاب شده، جمله های شعرگونه و آهنگین به همراه داستان پردازی های ماهرانه و بهره گیری از عناصر داستان است. روش کاشفی در حکایت آوری، تفصیل مطالب و شاخ و برگ دادن حوادث با اندر زها، اشعار، احادیث و عبارت پردازی با آوردن جمله های مترادف است که گاه به اطناب می گراید. انتخاب این شیوه به دلیل ماهیت مجلس گویی کتاب و برای اثر گذاری بیشتر بر مخاطب است.

با وجود چاپ های مکرر و نسخ خطی فراوان این کتاب، این اثر سترگ تاکنون به طور منقح، علمی و انتقادی چاپ نشده است. همین امر مصححان را بر آن داشته تا با اتکا به کهن ترین نسخه های کتاب، آن را به شیوه ای درخور و شایسته تصحیح نمایند. کار تصحیح با توجه به اختلاف فراوان نسخه ها کاری دشوار بوده که مصححان کوشیده اند در این کتاب انجام دهند. افزون بر تصحیح برای فایده بیشتر کارهای دیگر نیز انجام شده است؛ از قبیل: بررسی مأخذ روایات در متون دینی، ادبی و تاریخی در حد امکان؛ مأخذیابی آیات، احادیث و اشعار و ذکر نام شاعران با اختلاف ابیات در دیوان ها؛ در مقدمه ای جامع به معرفی کتاب و مؤلف پرداخته شده و درباره مقتل نگاری مطالبی مهم ایراد شده و در نهایت فراهم کردن نمایه های مختلف برای دسترسی بهتر به متن.

در این تصحیح، نسخه خطی متعلق به کتابخانه ملی با شماره ۳۸۶۰ نسخه اساس قرار گرفته است. این نسخه هفت سال بعد از مرگ مؤلف و نه سال بعد از نگارش کتاب، تحریر شده است. همچنین از چهار نسخه بدل نیز برای تصحیح استفاده شده که مشخصات آنها در مقدمه مصححان ذکر شده است.

فهرست مطالب کتاب:

مقدمه

روضه الشهداء و مؤلف آن

روضه الشهداء

تصاویر نسخه‌های خطی

متن کتاب

بسم الله

باب اول: در ابتلای جمعی از انبیا علی نبینا و علیهم الصلوٰه والسلام

باب دوم: در جفای قریش و سایر کفار با حضرت سید ابرار

باب سوم: در وفات حضرت سید المرسلین

باب چهارم: در بعضی احوالات حضرت فاطمه (علیها السلام)

باب پنجم: در طرفی از اخبار مرتضی علی (ع)

باب ششم: در بیان فضایل امام حسن (ع)

باب هفتم: در مناقب امام حسین (ع)

باب هشتم: در شهادت مسلم بن عقیل بن ابی طالب

باب نهم: در رسیدن حضرت امیرالمؤمنین حسین (ع) به کربلا و محاربه نمودن با اعدا و شهادت آن حضرت و اولاد و اقربا و سایر شهدا

باب دهم: در وقایع بعد از واقعه کربلا

فصل اول: در وقایعی که بعد از حرب کربلا مر اهل بیت را واقع شده

فصل دوم: در عقوبات قاتلان حسین (ع)

خاتمه: در ذکر اولاد سبطین و سلسله نسب بعضی از ایشان

منابع

نمایه‌ها

آموزش ویراستاری و درست‌نویسی تهران، علم، چ هشتم ۱۴۰۰

این کتاب ویرایش تازه و تجدیدنظر کلی در کتاب راهنمای درست‌نویسی مؤلف است که در شمارگان وسیع به چاپ رسیده بود. یکی از کارکردهای زبان، نقش ارتباطی آن است. این ارتباط یا کتبی است یا شفاهی. استفاده مکتوب از زبان را زبان نوشتار می‌نامند که انواع و گونه‌هایی چون اداری، مطبوعاتی، آموزشی، علمی، کودکانه و ادبی دارد. هر یک از گونه‌های زبان نوشتار هنجارها، آداب و شیوه نگارش مخصوص خود را دارد؛ ولی همگی در یک اصل اشتراک دارند و آن درست‌نویسی است. به کار نبردن درست زبان و آشنایی با مبانی ساده‌نویسی و درست‌نویسی در انواع رشته‌ها، اغلب سبب می‌شود ساعت‌ها وقت خوانندگان صرف آن شود تا نوشته‌ای را چند بار بخوانند تا بتوانند مقصود نویسنده را دریابند. امروزه ویرایش در سطوح مختلف زبانی، فنی و تخصصی و محتوایی، در دنیای علم برای بهتر و مؤثرتر ضرورتی انکارناپذیر است. در سایه این ابزار مهم و کارساز می‌توان زبان فارسی را به زبان علم تبدیل و آن را تثبیت کرد. تألیف این کتاب یکی از گام‌های رسیدن به این اهداف است. این کتاب با هدف آموزش درست‌نویسی به همه فارسی‌زبانانی تدوین شده که به هر شکل از زبان نوشتاری استفاده می‌کنند. نویسنده در تهیه و تألیف این کتاب به این نکات توجه اساسی داشته است:

* از زبان ساده، رسا، گویا و قابل فهم همگان برای تفهیم نکات علمی بهره گرفته است. برای ساده‌سازی کتاب از تمامی روش‌ها و فنون آموزشی به منظور سهولت یادگیری سود جسته است؛ از جمله دسته‌بندی مطالب و جدول‌های مختلف که دستیابی و فهم را آسان‌تر می‌کند.

* کوشیده شده مهم‌ترین، ضروری‌ترین و پرکاربردترین مسائل ویرایشی از میان انبوه مسائل آورده شود و در عوض در هر بخش منابع بیشتری آورده شده برای کسانی که به شیوه تخصصی قصد یادگیری ویراستاری را دارند.

* با ارائه نمونه، مثال و فعالیت‌های یادگیری فراوان، کوشیده شده ضمن تفهیم بهتر مطالب و تمرین بیشتر محتوا، یادگیری عمق بخشیده شود؛ زیرا انجام تمرین‌ها و فعالیت‌های یادگیری و کاربرست آنها شرط اصلی یادگیری است.
* اصلاح و توجه به کاربردهای نادرستی در اولویت قرار داده شده است که رواج و رخداد آنها در مطبوعات و نوشته‌های اداری و آموزشی بیشتر دیده می‌شود.

* تمامی مثال‌ها و جمله‌های ارائه شده برگرفته از متون نوشتاری امروز هستند. تکیه نویسنده بر روش املائی و دستور خط مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی است.
* در پیوست کتاب نمایه‌ای آورده شده دربردارنده هشت هزار برابر فارسی از واژگان بیگانه پرسیامد در زبان امروز مردم که نیازهای اولیه و غیر تخصصی را رفع می‌کند.

فهرست مطالب کتاب:

پیش‌گفتار

کلیات و تعاریف

بخش اول: ویرایش فنی

فصل اول: نشانه‌گذاری

فصل دوم: شیوه خط فارسی (پیوسته و جدانویسی)

فصل سوم: املا و تلفظ درست واژگان

فصل چهارم: آوانگاری - عددنویسی - فرمول‌نویسی - سال‌نگاری

فصل پنجم: مستندسازی - کتاب‌آرایی

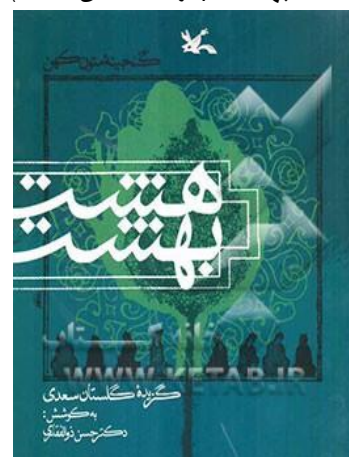
بخش دوم: ویرایش ساختاری زبانی

فصل اول: خطاهای واژگانی تعبیری و اصطلاحی

فصل دوم: خطاهای دستوری

فرهنگ‌واره برابرهای فارسی برای واژگان بیگانه

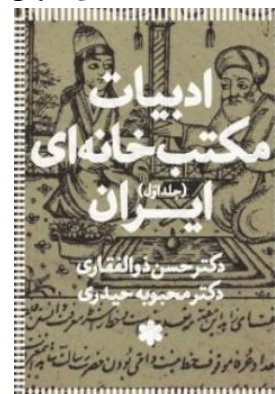
هشت بهشت (گزیده گلستان سعدی)، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، چاپ سوم، ۱۳۹۵

کتاب حاضر که در مجموعه گنجینه متون کهن با هدف آشنا ساختن نوجوانان و جوانان با گنجینه‌های ارزشمند فرهنگی فراهم آمده است، با

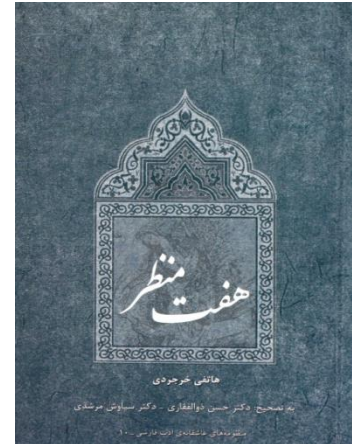
دییاهای کوتاه و رسا در معرفی سعدی و آثار او، گزیده‌ای از گلستان را همراه شرح لغات، نقد و بررسی حکایت‌ها، زیبایی‌شناسی داستان‌ها و کلیدهایی برای درک و دریافت و شناخت هرچه بهتر گلستان و سعدی ارائه می‌دهد.

ادبیات مکتب‌خانه‌ای ایران (۳ جلد) نشر رشدآوران، ۱۳۹۱

این کتاب سه جلدی حاوی ۷۰ اثر از مهم‌ترین متون داستانی چاپ سنگی مکتب‌خانه‌های دوره قاجار است که برای اولین بار یکجا و در کنار هم منتشر شده‌اند. مؤلف در مقدمه‌ای مفصل به بررسی ریشه‌های لغوی کلمه مکتب، تاریخچه آموزش کودکان در ایران باستان، پس از اسلام، چگونگی آموزش زنان و همچنین بررسی انواع مکتب‌خانه‌ها و ویژگی‌های معلم مکتب‌خانه و جزئیات بسیار دیگر می‌پردازد. هدف اصلی از جمع‌آوری این متون بیش از هر چیز احیا و در دسترس قرار گرفتن این گونه از ادبیات است. متن‌ها تصحیح شده است و نکات مبهم آن‌ها نیز با پانویس‌ها رفع شده است. مؤلفان با مطالعه در هر اثر، آن را روایت‌شناسی و مستندسازی و با مراجعه به متون، داستان‌های مشابه را شناسایی و با این آثار مقایسه کرده‌اند. مأخذ داستان‌ها، ابیات، آیات و احادیث را نیز استخراج و در متن، پاورقی و یا مقدمه و نمایه‌ها آورده‌اند. برای هر متن معرفی‌نامه‌ای شامل تبیین سبک ادبی، پدیدآورنده، مأخذ داستان، روایت‌های مشابه، نسخه‌شناسی و مباحث لازم دیگر آمده که آشنایی با متن را ممکن می‌کند. برای سهولت دسترسی به متون و استفاده‌ی بهتر از آن‌ها، نمایه‌های چندگانه از نام‌ها، جای‌ها، واژگان و اصطلاحات، آیات و احادیث، امثال و اشعار در پایان آمده است. متن‌ها در دو بخش تقسیم‌بندی شده‌اند، متون نظم و نثر از هم جدا شده‌اند و بر اساس محتوای تعلیمی، دینی، سرگرمی و اخلاقی می‌توان فصل‌بندی‌ها را پی گرفت. این هفتاد رساله، کتاب‌هایی بوده‌اند که بیشتر پس از آنکه بچه‌ها با سواد می‌شدند و دوره‌های قرآن‌خوانی و الحمدخوانی را سپری می‌کردند، این رساله‌ها یا کتاب‌ها و جزوه‌های کوچک را می‌خواندند. به این کتاب‌ها یا جزوه‌ها، بچه‌خوان هم گفته می‌شد. این رساله‌ها، جزوه‌هایی کوچک درباره "عاق والدین"، "قصه عباس دزد" یا "خاله‌سوسکه" تا کتاب‌هایی بزرگ‌تر چون "ملک جمشید" و "حسین کرد" را شامل می‌شود و بیشتر در گروه ادبیات عامه جای می‌گرفتند. بخش دوم متونی است که در مکتب‌خانه‌ها تدریس می‌شدند. بخشی از داستان‌هایی که در این کتاب می‌خوانیم از این قرارند: توبه نصوح، حسنین، حیدر بیک قزلباش، خاله‌سوسکه، رستم‌نامه، شیخ ابوالپشم، عاق والدین، گرگ و روباه، موسی و سنگ‌تراش، موش و گربه، نان و حلوا، نان و سرکه، نصایح‌الاطفال یا شنگول، بهرام و گل‌اندام، جبرئیل جولا (نساج و نجار)، چهار درویش، چهل طوطی، خاور و باختر، خروس و روباه، خسرو دیوزاد، دزد و قاضی، دله و مختار، سبزی‌ری و زردپری، شاهزاده هرمز، عباس دوس، حسین کرد شبستری، کلثوم ننه، ملک جمشید و طلسم آصف، نجمای شیرازی، نوش‌آفرین‌نامه.

هفت منظر نشر چشمه، ۱۳۹۲

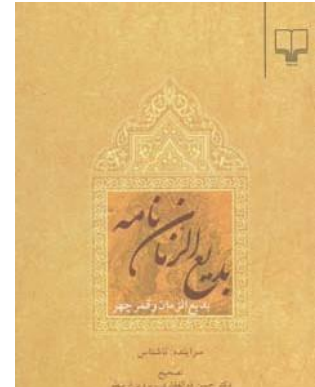
هفت منظر به تصحیح حسن ذوالفقاری و سیاوش مرشدی اثر مولانا عبدالله هاتفی خرچردی / خوشانی (د. ۹۲۷ ق.) از شاعران بزرگ اواخر دوره تیموری و اوایل عصر صفوی است. این کتاب به عنوان دهمین عنوان مجموعه «منظومه‌های عاشقانه ادب فارسی» منتشر می‌شود. «درآمدی بر منظومه‌های عاشقانه»، «سراینده»، «متن هفت منظر هاتفی خرچردی»، «نمایه‌ها»، «واژگان، کنایات و ترکیبات»، «افراد، اقوام، مکان‌ها و کتاب‌ها»، «فهرست آیات شریفه»، «ضرب‌المثل‌ها» و «منابع» بخش‌های مختلف این کتاب هستند.

واق و عذرا خواجه شعیب جوشقانی نشر چشمه، ۱۳۸۷

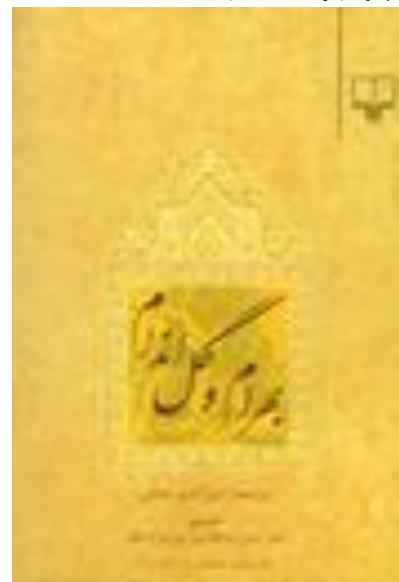
واق و عذرا (به تصحیح حسن ذوالفقاری و پرویز ارسطو) منظومه‌ای است در بحر هزج مسدّس مقصور سروده‌ی خواجه شعیب جوشقانی از شاعران، خوش‌نویسان و اکابر و اعیان عصر صفویه است. شاعر منظومه را به تصریح خود در سال ۱۰۳۲ ق به پایان رسانید. تعداد ابیات آن به تصریح شاعر ۳۳۰۵ بیت است. هدف خواجه شعیب از سرودن این مثنوی آن بوده که داستانی باستانی را لباس نو پوشاند. خواجه شعیب علّت انتخاب وزن خسرو و شیرین را برای مثنوی خود، قابلیت‌های این وزن برای عشق‌نامه‌ها می‌داند.

بدیع الزمان نامه نشر چشمه، ۱۳۸۷

منظومه‌ی بدیع‌الزّمان‌نامه (به تصحیح حسن ذوالفقاری و پرویز ارسطو) داستان عشقی و رزمی بدیع‌الزّمان و قمرچهر است که شاعری ناشناس آن را در ۳۲۹۱ بیت و در بحر متقارب سروده است. شاعر این منظومه را در هفتادسالگی خود در سال ۱۰۰۷ سروده است. نام منظومه به تصریح شاعر «بدیع‌الزّمان‌نامه» است. ممکن است نویسنده به حمزه‌نامه توجه داشته گرچه در داستان تصریح نمی‌کند و تنها بدیع‌الزّمان را فرزند مسعودشاه معرفی می‌کند. این داستان به لحاظ محتوا در حوزه‌ی داستان‌های عامیانه جای می‌گیرد و یکی از ویژگی‌های داستان‌های عامیانه ناتمام‌اندن آن‌ها است. در میان داستان‌های عامیانه کتابی است به نثر با عنوان «بدیع‌الملک و بدیع‌الجمال» که شرح دلیری‌ها و جنگ‌ها و حوادث شاهزاده بدیع‌الملک مصری است که عاشق بدیع‌الجمال شاهزاده‌ی حلب می‌گردد. این داستان صرف‌نظر از ملیّت عشّاق و برخی حوادث شباهت‌هایی با بدیع‌الزّمان‌نامه دارد و از آنجایی که بدیع‌الملک و بدیع‌الجمال بنابر قرائن متأخر و مربوط به دوره‌ی قاجار است، ممکن است متأثر از این کتاب بوده باشد. زبان و بیان منظومه نشان می‌دهد، بدیع‌الزّمان‌نامه از آثار متوسط این دوران است. شاعر با انتخاب بحر تقارب و زبان حماسی، توصیفات خود را از شکل غنایی به حماسی بدل می‌کند و دیگر از توصیفات طولانی منظومه‌های حماسی در این اثر خبری نیست. سراسر منظومه پر از بیان حوادث و وقایع داستانی.

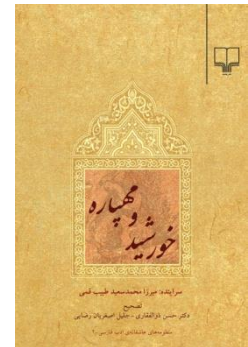
بهرام و گل‌اندام نشر چشمه، ۱۳۸۷

داستان بهرام و گل‌اندام (به تصحیح حسن ذوالفقاری و پرویز ارسطو) منظومه‌ای است اثر امین‌الدین صافی سبزواری از شاعران قرن نهم. شاعر منظومه را به شمس‌الدین محمد حاکم فارس تقدیم کرده است این داستان جز شباهت اسمی هیچ شباهتی با داستان بهرام گور ندارد. شخصی به نام نصرالله خوانساری خلاصه‌ای منثور از این داستان را در سال ۱۳۰۸ فراهم آورده و چاپ کرده است. این داستان شرح عشق «بهرام»، فرزند پادشاه روم، به «گل‌اندام»، دختر شاه چین است که با تحمل دشواری‌های فراوان، سرانجام به معشوق می‌رسد. بن‌مایه‌های عامیانه داستان، شباهت آن را به داستان‌های عامیانه عصر صفوی کاملاً نشان می‌دهد.

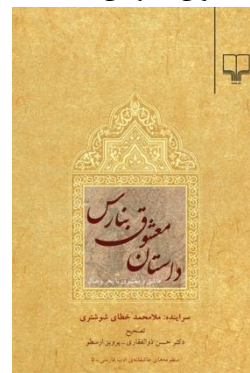
«حُسن و دل» یا «قصه‌ی شاهزاده حُسن و شاهزاده دل»، (به تصحیح حسن ذوالفقاری و پرویز ارسطو) مثنوی رمزی و عاشقانه‌ای اثر مولانا محمدبن یحیی سبیک نیشابوری است. شاعر از مشاهیر و شاعران معروف قرن نهم و معاصر شاهرخ تیموری (۷۸۹-۸۵۰) است. تخلص وی فتّاحی است. وی مردی فاضل، خطّاط و واقف علوم بود و در کتابخانه‌ی بایسنقرمیرزا به کتابت اشتغال داشت وی در فن عروض استاد مسلّم بود و امیر علیشیر این فن را از وی آموخت و فتّاحی در سال ۸۵۳ درگذشت. مثنوی در بحر هزج مسدس سروده شده و فتّاحی آن را در سال ۸۴۰ به پایان رسانده و شامل ۵۰۰۰ بیت می‌گردد. فتّاحی خود داستان را «مطلع و مقطعش حل دقایق عشق‌بازی» می‌داند. درون‌مایه‌ی داستان، عشق «شاهراه دل» فرزند «عقل» به «شاهزاده حُسن» فرزند «عشق» است که سرانجام پس از طی مهالک فراوان و جنگ‌های بسیار و مصائب گوناگون دل به حُسن می‌رسد. بر مثنوی حُسن و دل فتّاحی تاکنون چندین نظیره به نظم و نثر نوشته‌شده است.

خورشید و مهپاره (به تصحیح حسن ذوالفقاری و جلیل اصغریان رضایی) منظومه‌ای عاشقانه، بزمی و عرفانی در ۳۶۸۰ بیت در بحر سریع است که در قالب مثنوی سروده شده و شیوه گفت‌وگوهای دلدادگان در این منظومه به تقلید از شیرین و فرهاد نظامی است. منظومه را میرزا محمدسعید طبیب قمی سروده است. محمد سعید طبیب قمی متخلص به «حکیم»، پزشک ویژه شاه عباس دوم صفوی (پادشاهی: ۱۰۲۱ تا ۱۰۴۵ خورشیدی) و از شاعران دربار او بود. این منظومه بیشتر به داستان‌های عامیانه گرایش دارد و بن‌مایه‌هایشان متأثر از رمانس‌های عشقی است. میرزا سعید طبیب عشق خورشید، پسر شاه ری، به مهپاره، دختر شاه عمان را در قالب مثنوی روایت می‌کند. این منظومه متأثر از

منظومه‌های نظامی گنجوی خلق شده؛ به طوری که عشق میان دو دل‌داده (خورشید و مه‌پاره) مانند عشق شیرین و فرهاد نظامی، عشقی عقیف توصیف شده است.

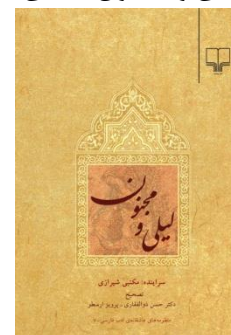
معشوق بنارس نشر چشمه، ۱۳۸۸

یا «بحر وصال» یا «عاشق و معشوق» یا «ملک خورشید و دختر شاه بنارس» (به تصحیح حسن ذوالفقاری و پرویز ارسطو) سروده‌ی ملامحمد خطای شوشتری، سرگذشت عشق عقیف و پاک جوانی ایرانی، اهل اصفهان و ساکن بنارس به نام ملک خورشید است که عاشق دختر شاه بنارس می‌شود. سرانجام داستان نیز مرگ عشاق و غرق شدن آن‌ها در دریاست. منظومه شامل ۱۲۵۰ بیت و در بحر هزج، به وزن خسرو و شیرین نظامی سروده شده است،

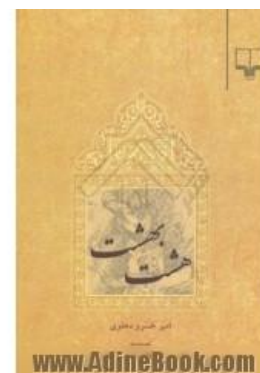
محمدبن محمد صادق شوشتری متخلص به خطا از شعرا و علمای قرن ۱۳-۱۲ ه ایران و از جمله نخستین کسانی است که با علوم و معارف اروپایی فی‌الجملة آشنا شد و کتاب بزرگ او جام جهان‌نما که اثری دایرةالمعارف گونه است مشحون از فواید تاریخی و اجتماعی است.

لیلی و مجنون مکتبی نشر چشمه، ۱۳۸۹

لیلی و مجنون (به تصحیح حسن ذوالفقاری و پرویز ارسطو) اثر مکتبی شیرازی (فوت ۹۱۶) شامل حدود پنجاه فصل است که باز به‌تصریح شاعر ۲۱۶۰ بیت است. عناوین هر فصل به‌صورت یک مصرع است که پنجاه مصراع مربوط به پنجاه فصل کتاب ۲۵ بیت شعر مستقل در بحر رمل مخبون است. مولانا مکتبی شیرازی از شاعران مشهور ایرانی سده‌های نهم و دهم هجری است. عمده‌ی شهرت او به مثنوی «لیلی و مجنون» است که در میان نظیره‌های نظامی مقام والایی دارد.

هشت بهشت نشر چشمه، ۱۳۹۱

هشت بهشت (به تصحیح حسن ذوالفقاری و پرویز ارسطو) آخرین مثنوی از خمسه‌ی امیرخسرو دهلوی (۶۵۱- ق ۷۲۵) در بحر خفیف به تقلید از نظامی سروده شد. شاعر مثنوی را به سال ۷۰۱ به پایان برد. مثنوی را به تشویق یکی از دوستانش به نام «علی» سرود که ناقد آثارش نیز بود. مثنوی مثل آثار دیگر شامل حمد و ستایش خدا، درود بر روان مصطفی (ع)، معراج و درنهایت مدح نظام‌الدین اولیا و علاءالدین مسعود چشتی که شاعر هشت بهشت را برای او و به نام او سروده است. امیرخسرو مثل هر مقلد دیگر ادعای نوآوری داشته، لیکن تنها در هشت بهشت این نوآوری دیده می‌شود؛ زیرا روایت لیلی و مجنون، خسرو و شیرین و آیین اسکندری نظم همان مطالب گذشته است و امیرخسرو جز توصیفات تازه‌تر کاری نمی‌توانسته انجام دهد، ولی در هشت بهشت ماجرا متفاوت است. زمینه‌های اصلی داستان‌ها ادبیات شفاهی و فرهنگ مردم است که ریشه در عناصر و بن‌مایه‌های افسانه‌های ایرانی و هندی دارد. امیرخسرو دهلوی از شاعران بزرگ فارسی‌گوی هندوستان و ملقب به «سعدی هند» و «طوطی هند» است.

قاف غزل نشر چشمه، ۱۳۸۳

قاف غزل (گزیده‌ای ناب‌ترین غزل‌های فارسی از آغاز تا امروز) با نگاهی اجمالی به سیر تاریخی غزل فارسی و ویژگی‌های این گونه شعری بهترین و ناب‌ترین غزل‌های فارسی در هر دوره تاریخی را معرفی می‌کند. از قله غزل فارسی حافظ شیرازی گرفته تا غزل‌های سیمین بهبهانی شاعر معاصر. کتاب در ۱۵۴ صفحه و توسط انتشارات نشر چشمه در سال ۱۳۸۱ به چاپ رسیده است. موضوع اصلی این کتاب شعر فارسی است.

دیوان حافظ تهران، چشمه، ۱۳۸۱

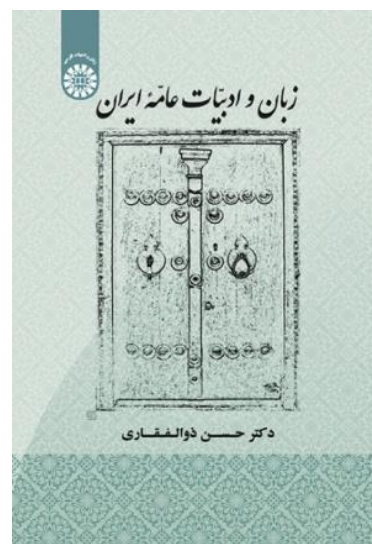
این دیوان حافظ (با همکاری ابوالفضل علی محمدی)، باز چاپ دیوان حافظ به تصحیح محمدالحسینی متخلص به قدسی از حافظ‌پژوهان صاحب‌ذوق است که سالیان دراز نسخه‌های خطی بسیاری را جمع‌آوری و به خط خویش منقح کرد. قدسی طی مدت ۸ سال بیش از ۵۰ نسخهٔ قدیم و جدید حافظ را بررسی کرد. این کتاب شامل مقایسه حافظ قدسی با چهار نسخه معتبر قزوینی، نیساری، سایه و خانلری نیز هست که دارنده این حافظ گویا هر پنج نسخه را دارد.

حافظ به روایت شهریار تهران، چشمه، ۱۳۸۱

این کتاب حاصل برداشت‌های استاد شهریار در سال‌های پایانی زندگی است که تعدادی از غزلیات حافظ را خوانده، تفسیر و شرح کرده است و سال‌ها بعد به توصیهٔ بسیاری از جمله دکتر شفیعی کدکنی آن را به چاپ سپرده است.

زبان و ادبیات عامهٔ ایران، انتشارات سمت، ۱۳۹۴

ادبیات عامه بزرگ‌ترین میراث و سرمایه معنوی و پشتوانه هر ملتی برای دوام و بقا و رکن مهمی از فرهنگ آن ملت است. زبان و ادبیات عامه مردم ایران نیز از جمله غنی‌ترین گنجینه‌های فرهنگی در میان تمدن‌های بشری به شمار می‌رود. دیرینگی و کهن‌سالی اقوام ایرانی، غنای فرهنگی و ادبی، تعدد پاره‌فرهنگ‌ها و پراکندگی جغرافیایی قومیت‌ها عامل تقویت‌کننده این غنای فرهنگی است.

ادبیات عامه از جمله عناصر معنوی فرهنگ عامه به شمار می‌رود و دربردارنده مجموعه‌ای از آثار روایی و غیرروایی منظوم و منثور و اغلب به شکل شفاهی است که از حیث ساختار و محتوا با ادبیات سنتی مکتوب فارسی متفاوت است. از ویژگی‌های مشترک ادب عامه می‌توان به این موارد اشاره کرد: سادگی بیان و زبان، پدیدآورنده و خاستگاه نامشخص، تعدد روایات و تکرار، شفاهی بودن شکل انتقال، درون‌مایه و کارکردهای متفاوت، مخاطب عام، دامنه تاریخی وسیع، رعایت نکردن قواعد ادبی و دگرگونی به مقتضیات زمان.

این کتاب به سفارش انتشارات سمت و برای استفاده در دروس رشته زبان و ادبیات فارسی و گرایش ادبیات عامه تألیف شده است. بخش اول به کلیات اختصاص یافته است و پنج فصل دارد. در این فصول فرهنگ مردم (فولکلور) و انواع آن، گستره و اهمیت و ویژگی‌های ادب عامه، رابطه ادب عامه و ادب رسمی و سیر مطالعات و تحقیقات ادب عامه بررسی شده است. هدف از این بخش، ایجاد زمینه‌هایی برای معرفی ادبیات عامه است.

در بخش دوم ادبیات داستانی عامه شامل طبقه‌بندی و انواع قصه‌هاست و عناصر داستانی و ویژگی‌ها و بن‌مایه‌های قصه‌های عامه فارسی مورد تحقیق قرار گرفته و در پایان مهم‌ترین آثار ادبیات داستانی عامه بر اساس سیر تاریخی آن، بررسی و معرفی شده است. در بخش سوم ادبیات نمایشی عامه بررسی شده است. در این بخش برای نشان دادن تنوع نمایش در ایران، انواع نمایش‌های آیینی دینی و ملی معرفی شده است.

بخش چهارم ادبیات غیرروایی عامه دربردارنده ضرب‌المثل‌ها، چیستان، یادگارنویسی، ماشین‌نوشته‌ها و گورنوشته‌ها است. این بخش در برابر ادبیات داستانی و روایی آورده شده است.

در بخش پنجم ادب منظوم عامه، ویژگی‌ها، قالب‌ها، جنبه‌های بلاغی و هنری حوزه جغرافیایی و انواع و گونه‌های آن معرفی شده است. هدف این بخش، معرفی شعر عامه و تنوع آن نسبت به شعر رسمی و مضمون‌ها و موضوعات اشعار عامه است.

بخش ششم به معرفی زبان عامه، ویژگی‌ها، گونه‌های اجتماعی و جغرافیایی، همچنین اجزا و مواد زبان عامه چون واژگان، اصطلاحات و زبانزدها و کنایه‌ها اختصاص دارد.

در تألیف این کتاب چند مسئله مدنظر مؤلف بود که به این شرح است: از ۵۰۰ منبع بهره گرفته است و کوشیده تا حدامکان منابع را برای مطالعات و تحقیقات بیشتر معرفی نماید. از نمونه‌های و شاهد مثال‌های مختلف تا حدامکان بهره برده است تا پژوهشگر به طور ملموس با انواع و گونه‌های ادب عامه آشنا شود. از آنجا که این کتاب اولین کتاب درسی در زمینه مطالعات ادب عامه است، کوشیده شده ضمن جامعیت، اختصار نیز رعایت شود.

فهرست مطالب کتاب:

مقدمه

بخش اول: کلیات

فصل اول: فرهنگ مردم (فولکلور)

فصل دوم: ادبیات عامه و گستره آن

فصل سوم: ویژگی‌های ادب عامه

فصل چهارم: رابطه ادب عامه و ادب رسمی

فصل پنجم: سیر مطالعات و تحقیقات ادب عامه

فصل ششم: شیوه‌های تدوین علمی مواد ادب عامه

بخش دوم: ادبیات داستانی عامه

فصل اول: تعریف

فصل دوم: طبقه‌بندی داستان‌های عامه فارسی

فصل سوم: عناصر داستانی

فصل چهارم: ویژگی‌های قصه‌های عامه فارسی

فصل پنجم: بن‌مایه‌های قصه‌های عامیانه فارسی

فصل ششم: مهم‌ترین آثار ادبیات داستانی عامه براساس سیر تاریخی

فصل هفتم: طبقه‌بندی، تنظیم علمی و مطالعه داستان‌های عامه

بخش سوم: ادبیات نمایشی عامه

فصل اول: تعریف، انواع

فصل دوم: نمونه‌هایی از ادبیات نمایشی و شبه‌نمایشی عامه

بخش چهارم: ادبیات غیرروایی عامه

فصل اول: ضرب‌المثل‌ها

فصل دوم: چیستان

فصل سوم: شیئی‌نگاری

بخش پنجم: ادب منظوم عامه

فصل اول: تعریف

فصل دوم: ویژگی‌های اشعار عامه

فصل سوم: قالب اشعار عامه

فصل چهارم: جنبه‌های بلاغی و هنری اشعار عامه

فصل پنجم: اشعار عامه در مناطق مختلف ایران

فصل ششم: نام‌گذاری اشعار عامه

فصل هفتم: انواع و گونه‌های اشعار عامه

فصل هشتم: طبقه‌بندی و تنظیم علمی بومی‌سرودها

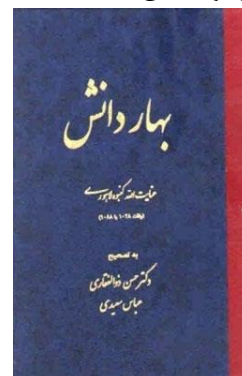
بخش ششم: زبان عامه

فصل اول: تعریف و ویژگی‌ها

فصل دوم: گونه‌های زبانی عامه

فصل سوم: اجزا و مواد زبان عامه

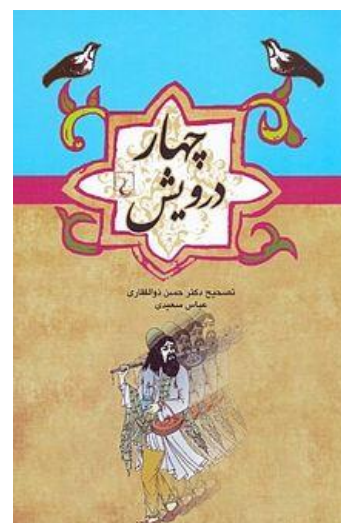
فصل چهارم: طبقه‌بندی و تنظیم علمی گونه‌ها و مواد زبانی

بهار دانش (تصحیح با همکاری عباس سعیدی) تألیف (۱۰۶۱) عامیانه و کهن هندی به زبان فارسی با درون‌مایه عشقی است. کتاب بهار دانش از آثار ادبیات فارسی در هند و از جمله پرخواننده‌ترین متون ادبی است که بیش از سیصد نسخه خطی و چندین شرح و فرهنگ از آن در دست است. در شبه‌قاره این کتاب جزو کتاب‌های درسی مکتب‌خانه‌ها محسوب می‌شود.

چهار درویش

پدیدآور: ناشناس مصحح: حسن ذوالفقاری، عباس سعیدی ناشر: ققنوس، تهران: ۱۳۹۵

یکی از متون نقالی پرخواننده و محبوب عامه قصه چهار درویش است. از این افسانه تاکنون ده‌ها تحریر مکتوب متعلق به سه سده گذشته در دست است. چندین روایت شفاهی نیز دارد و این نشان‌دهنده آن است که در محافل و قهوه‌خانه‌ها و شب‌نشینی‌ها خوانده و روایت می‌شده است. امروزه با وجود تلویزیون و رسانه‌های دیگر، شاید مردم کمتر به این قصه‌ها مراجعه کنند و دسترسی داشته باشند. از این‌رو، در مجموعه ادب عامه از میان روایات مختلف داستان یکی از قدیمی‌ترین و کامل‌ترین متن آورده شده است. چهار درویش با توجه به چاپ‌های سربی و سنگی و نسخ خطی فراوانی که داشته، تا کنون به شیوه‌ای مصحح و منقح چاپ نشده است.

چهار درویش به گواهی قدیمی‌ترین نسخه خطی تاریخ‌دار مربوط به سال ۱۱۶۳ هجری قمری و جزء ادبیات داستانی عصر صفوی است. در این دوره تحریر افسانه‌های عامه بیش از پیش معمول شد و آثار معتبری در این عهد به وجود آمد؛ مانند تحریر جدید از اسکندرنامه، طوطی‌نامه،

رزم‌نامه، قصه هزار گیسو و ... و دلیل خلق آثار جدید رواج قصه‌گویی و قصه‌خوانی در محافل و قهوه‌خانه‌ها بود. بیش از همه قصه‌های مذهبی رواج یافت؛ مثل حمزه‌نامه، مختارنامه، حکایت محمد حنفیه، جنگ‌نامه امیرالمؤمنین و ...

در عهد صفوی نقالان و قصه‌پردازان تحت نظارت حکومت قرار گرفت تا جایی که «سلسله‌ای رسمی و دولتی از درویشان به نام سلسله عجم تأسیس شد که کارشان بیان مناقب خاندان پیامبر و تبلیغ مذهب شیعه بود.

قصه چهار درویش یکی از داستان‌های عامه مشهور و بی‌نویسنده است. این اثر از افسانه‌های منثور کهن ایرانی دربردارنده پنج قصه درباره آزادبخت شاه روم و چهار درویش جهانگرد - فرزندان ملک‌التجار یمن، شاهزاده فارس، شاهزاده عجم و پادشاه چین - است که داستان‌های خود را برای هم بازگو می‌کنند. از دیرباز این قصه میان مردم رایج بوده و از این رو ده‌ها روایت از آن در دست است. قصه چهار درویش در فرهنگ عامه کنایه از سخن دراز و ملال‌آور و چیزهای بی‌معنی و درازگفتن است.

تحریر این کتاب به گواهی سبک و تاریخ کتابت کهن‌ترین نسخه تاریخ‌دار مربوط به سال ۱۱۶۳ قمری (قرن دوازدهم) و همچنین به گواهی اشعاری مربوط به عرفی شیرازی (قرن دهم)، نظیری نیشابوری (درگذشت ۱۰۲۱ قمری) و ظهوری ترشیزی که از شاعران همان دوره‌اند که از اشعارشان استفاده شده است، به احتمال زیاد مربوط به عصر صفوی است.

این داستان مثل بسیاری از داستان‌های عامه نویسنده مشخص ندارد و اغلب راویان آن را با لحن و سبک خود روایت یا بازنویسی کرده‌اند که گاه نام خود را آورده یا نباورده‌اند. در برخی نسخه‌ها چهار درویش منسوب به امیرخسرو دهلوی اسن که این انتساب مردود است؛ زیرا قدیم‌ترین نسخه خطی این قصه متعلق به قرن دوازدهم است.

این کتاب دو بار نیز به نظم درآمده است؛ اول به دست حاجی ربیع انجب اصفهانی که به نظر سجادمیرزا (دستورنویس زبان اردو در قرن چهاردهم قمری)، این داستان نوشته بدیع العصر معروف به حاجی ربیع متخلص به انجب و ماجراهایی است که او به چشم خود دیده است. دوم خواجه ابوتراب شوشتری فرزند خواجه علی نقاش که داستان را در سال ۱۲۹۵ قمری به نظم کشیده و در بمبئی به چاپ رسانیده است.

کتاب به دلیل شهرت آن در شبه‌قاره و دیگر مناطق فارسی‌زبان به زبان‌های اردو، هندی، انگلیسی و فرانسه ترجمه شده که بیشترین ترجمه‌های آن مربوط به زبان اردو است.

چهار درویش به لحاظ بن‌مایه جزء داستان‌های سفر به شمار می‌رود. داستان‌هایی با بن‌مایه و مضمون سفر طرحی درختی دارند؛ اینگونه قصه‌ها چنان است که یا داستان در سفر شکل می‌گیرد، مثل هفت کشور، یا چند نفر هم‌سفر هر یک داستان خود را برای بقیه بازگو می‌کنند مثل چهار درویش.

این کتاب با نثری میانه که رویی در ادب دارد و رویی در زبان گفتار، همچون خیل آثار منثور داستانی این دوره ساده و شیرین و دل‌انگیز است. برخی فواید لغوی و کاربردهای خاص در نثر کتاب، آن را به لحاظ مطالعات زبانی قابل توجه می‌کند؛ برای نمونه کلام به معنی قرآن: «چون بر در شهر رسیدیم دو شخص را دیدیم نشسته و رحل‌ها در پیش داشتند و تلاوت کلام می‌نمودند.»

متن کتاب را می‌توان به نثرهای ادبی نزدیک دانست. هیچ عبارتی خالی از سجع نیست و بیش از همه نویسنده به سجع متمایل است. سجع‌ها متکلف نیست و اغلب خوش افتاده و بر شیرینی کلام افزوده است.

نسخه اساس در این تصحیح با توجه به تعدد نسخه‌های خطی و چاپی از این داستان، به شماره ۶۴۶۱/۲ متعلق به کتابخانه ملک با تاریخ ۱۰ شعبان ۱۱۸۹ قمری است. این نسخه شامل سه داستان است که داستان سوم آن از صفحه ۱۸۰ تا پایان کتاب داستان چهار درویش است. کتاب به خط نستعلیق شکسته به قلم سیدهادی اصفهانی موسوی برای محمدصادق بیکا نوشته شده است. نسخه سالم و فاقد افتادگی با خط خوانا و واضح است.

فهرست مطالب کتاب:

مقدمه

قصه‌خوانی و قصه‌پردازی در عهد صفوی

هذا کتاب چهار درویش:

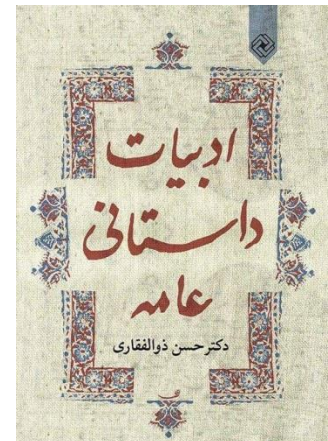
سرگذشت درویش اول

حکایت درویش دوم

حکایت گفتن آزادبخت برای درویشان

حکایت درویش سیم
حکایت درویش چهارم
ترکیبات و کنایات و نوادر کلمات
کشف الایات
فهرست اعلام

دی ۹۶

ادبیات داستانی عامه، انتشارات خاموش، ۳۷۲ صفحه

کتاب از درسنامه‌های گرایش ادبیات عامه است. هدف این درس آشنایی با انواع، گونه‌ها و شیوه‌های داستان‌پردازی عامه؛ معرفی و شناخت مهم‌ترین منابع ادبیات داستانی عامه؛ نقد و تحلیل و بررسی محتوای گونه‌ها و انواع ادبیات داستانی عامه و آشنایی با شیوه‌های جمع‌آوری و تدوین روایات شفاهی ادب داستانی عامه است. در این کتاب که به دلیل جنبه آموزشی آن بنا بر اختصار است، در بخش کلیات به مباحث نظری چون تعریف، طبقه‌بندی، عناصر داستانی، ویژگی‌ها، بن‌مایه‌ها و سبک نثر در افسانه‌های عامه بپردازیم. در بخش دوم و در دو فصل با متون ادب عامه آشنا می‌شویم: فصل اول: ادبیات داستانی عامه مکتوب شامل معرفی ۴۰ اثر به همراه نمونه متن و فصل دوم: ادبیات داستانی عامه شفاهی شامل معرفی ۱۵ داستان معروف و خلاصه داستان و معرفی روایت‌های مختلف و تحلیل کوتاهی از هریک. در تألیف کتاب از ۳۰۰ منبع بهره گرفتیم و کوشیده‌ایم تا آنجا که ممکن باشد منابع مربوط را برای مطالعات و تحقیقات بیشتر معرفی کنیم. از نمونه‌ها و شاهد مثال‌های مختلف تا حد مقدور بهره گرفتیم تا دانشجویان به‌طور ملموس با انواع و گونه‌های ادب عامه آشنا شوند. کوشیده‌ایم در کنار ارائه اطلاعات و معرفی قصه‌ها، زمینه‌ای لازم را برای تحقیق و مطالعه علمی نیز فراهم کنیم؛ روش‌هایی را پیشنهاد کرده‌ایم که در کنار روش‌های عام پژوهش در حوزه مردم‌شناسی، به‌طور خاص به کار طبقه‌بندی و تحلیل قصه‌های عامه می‌آید. کوشیده‌ایم ضمن جامعیت، اختصار را رعایت کنیم و از میان مطالب انبوه قابل طرح، آن‌هایی را بیاوریم که ضرورت بیشتری دارد و الا عناوین طرح‌شده در کتاب تمام گفتنی‌ها را شامل نمی‌شود و تنها به اقتضای آموزشی بودن شامل اهم مباحث می‌شود. فهرست مطالب کتاب:

مقدمه

بخش اول: کلیات

فصل اول: تعریف

فصل دوم: گونه‌ها و انواع قصه‌های عامه

فصل سوم: عناصر داستانی قصه‌های عامه

فصل چهارم: ویژگی‌های قصه‌های عامه

فصل پنجم: بن‌مایه‌های قصه‌های عامه

فصل ششم: سبک نثر در افسانه‌های عامیانه مکتوب

فصل هفتم: طبقه‌بندی، تنظیم علمی و مطالعه داستان‌های عامه

بخش دوم: داستان نامه‌ها

فصل اول: ادبیات داستانی عامه مکتوب

دوره سلجوقی: سمک عیار، ابومسلم‌نامه، داراب‌نامه طرسوسی، قهرمان قاتل، اسکندرنامه سبزپری و زرد پری

دوره مغول: طوطی نامه افسانه گلریز، بختیارنامه، اعجوبه و محجوبه

دوره تیموری: داراب‌نامه بیغمی، فیروزشاه‌نامه؛ حمزه‌نامه، قران حبشی، بطالنامه

دوره صفویه: مختارنامه اسکندرنامه؛ اسکندرنامه نقالی بهار دانش جامع‌الحکایات بوستان خیال حسین کرد شبستری چهار درویش

دوره قاجار: امیرارسلان نامدار بدیع الملک بهرام و گل اندام چهل طوطی خاور و باختر خاورنامه خسرو دیوزاد دزد و قاضی دله و مختار، رستم‌نامه،

سلیم جواهری، شاهزاده شیرویه شاهزاده هرمز ملک جمشید طلسم آصف و حمام بلور نوش‌آفرین نامه هزار و یک‌شب

فصل دوم: ادبیات داستانی عامه شفاهی: ماه پیشونی نخودی دختر نارنج و ترنج گل خندان بز زنگوله پا ملک جمشید و دیو سیب دزد بلبل

سرگشته گل قهقهه سمندر چل‌گیس مغول دختر مرغ تخم طلایی سبزقا قصه آه آکچلک مرد و نامرد

از گلستان من ببر ورق؛ هفت گفتار در آثار سعدی، حسن ذوالفقاری تهران: خاموش: ۱۳۹۷

در این کتاب طی هفت گفتار تلاش شده ابعاد هنری ادبی و شیوه داستان‌پردازی سعدی و نقش وی در فرهنگ مردم بررسی شود. در گفتار اول به راز هنری و ماندگاری کتاب «گلستان» پرداخته شده است. نثر سعدی پایه و مایه نثر فارسی و از بهترین نمونه‌های نثر هنری و ادبی است. این نثر با توجه به شایستگی‌ها و امتیازاتش تاکنون آن‌چنان که باید و شاید، موشکافانه بررسی نشده و اغلب محققان به نثر هنری سعدی کلی‌گرایانه نگاه کرده‌اند. پس از معرفی نوع و جایگاه نثر «گلستان» در میان نثرهای فارسی، عناصر سازنده آن نشان داده شده است. این عناصر در دو حوزه زبان و ادبیات فارسی بررسی شده‌اند. ابتدا در حوزه زبان به نقش و کاربرد واژگان (افعال، صفات، اسامی) و شیوه‌های بهره‌گیری خاص سعدی از زبان پرداخته شده است. سپس عناصر ادبی نثر سعدی، از جمله سجع و توزان، اقتباس، ایجاز، طنز، فرهنگ و زبان مردم، آمیختگی نظم و نثر، داستان‌پردازی و اشارات داستانی، بررسی شده است. در هر حوزه و در بررسی هر عنصر به شیوه خاص سعدی در نثر اشاره شده و اشارات با نمونه‌هایی همراه‌اند که در نهایت نقل قول سعدی‌پژوهان مؤید و مکمل آنها می‌شود.

در گفتار دوم به یک بُعد مهم «گلستان»، یعنی تقارن‌ها و تناسب‌ها، پرداخته شده است. سعدی ذهنی قرینه‌ساز و قرینه‌پرداز دارد و همین موضوع باعث می‌شود کلام او شفاف، منطقی، مستدل و دلنشین شود. تقارن‌های مورد بررسی در این کتاب عبارت‌اند از تقارن در نام باب‌ها، ساخت حکایت‌ها، تقارن‌های معنوی و لفظی، تقارن در شخصیت‌پردازی و آرایه‌های متقارن از جمله عکس، تضاد، قلب و تشبیه. براساس

یافته‌های این تحقیق سعدی از انواع تقارن‌های لفظی و معنوی در سطوح زبانی، مضمونی، داستانی و سبکی خود بهره می‌گیرد؛ بی‌آنکه این تقارن‌ها به تکلف انجامد. توجه سعدی به سجع‌پردازی و آهنگ کلام نیز با ذهن قرینه‌ساز و قرینه‌پرداز وی بی‌ارتباط نیست. این تناسب‌سازی‌ها و تقارن‌اندیشی‌های سعدی سخن او را شفاف، منطقی و آموزشی می‌کنند. سعی شده است به شکل کمی و با ارائه مثال‌های فراوان، این تقارن‌ها تبیین و تشریح شوند.

در گفتار سوم شیوه‌های هنری سعدی در داستان‌پردازی بررسی شده است. سعدی با ۳۷۰ داستان خویش در «گلستان و بوستان» می‌کوشد عمده‌ترین مفاهیم اخلاقی مورد نظر خود را بیان کند. از این میان ۱۸۱ داستان در «گلستان» آمده است. در این طرح ابتدا داستان‌های سعدی به لحاظ قالب داستانی، نوع بیان و حجم، طبقه‌بندی شده، سپس معلوم شده که اغلب داستان‌های سعدی حکایت و به لحاظ حجم ۷۰ درصد داستان‌ها کوتاه و ۴۰ درصد داستان‌ها طنزآمیز است. در حوزه عناصر داستانی شخصیت‌های «گلستان» طبقه‌بندی و تحلیل شده‌اند. همچنین در بررسی راویان حکایت‌ها معلوم شده که ۲۲ درصد شخصیت‌ها از نوع اول شخص و ۷۸ درصد سوم‌شخص هستند. از میان ۱۸۱ داستان «گلستان» تنها ۱۴۱ داستان کنش‌دار و ۴۰ مورد دیگر فاقد کنش‌اند. زمان و مکان ۶۳ داستان «گلستان»، یعنی ۳۵ درصد داستان‌ها، مشخص است. توصیف عناصر داستانی در «گلستان» معلوم می‌کند که سعدی به عنصر شخصیت بیش از سایر عناصر اهمیت می‌دهد. در این بررسی از میان عناصر مختلف داستانی - پیرنگ، شخصیت، زمان و مکان، راوی و زاویه دید، درون‌مایه، بن‌مایه، گفت‌وگو، فضا، لحن، حقیقت‌مانندی، حادثه، کشمکش، گره‌افکنی، بحران، تعلیق، اوج و گره‌گشایی - تنها چهار عنصر بررسی می‌شود. این چهار عنصر عبارت‌اند از شخصیت، راوی و زاویه دید، کنش، زمان و مکان.

در گفتار چهارم به یکی ویژگی خاص آثار سعدی پرداخته شده و آن ارسال مثل است. تعداد زیادی از ابیات و تمثیل‌های او زبازد عام و خاص شده‌اند. در این کتاب تلاش شده امثال استخراج و به ترتیب الفبایی آورده شود. انتخاب این مثل‌ها براساس شهرت و ضبط و درج آنها در کتاب‌های معروف امثال، از جمله «امثال و حکم» دهخدا، «دوازده هزار مثل فارسی» شکورزاده، «فرهنگ امثال سخن» و نظایر آنها بوده است؛ و گرنه ابیاتی که قابلیت‌های مثلی دارند یا حکمتی استوار در آنها طرح شده است در آثار سعدی کم نیستند. این تعداد آنهایی هستند که به شهرت بیشتری رسیده‌اند.

در گفتار پنجم به بازتاب فرهنگ مردم در آثار سعدی پرداخته شده است. در تمام آثار سعدی و به ویژه «گلستان» فرهنگ مادی و معنوی مردم بازتاب یافته و از نگاه تیزبین سعدی دور نمانده است. سعدی شاعری مردم‌شناس و آشنا با روحیات و زندگی آنان است. این خصیصه او باعث شده به فرهنگ مردم توجه ویژه داشته باشد و در آثارش انعکاس یابد. در این گفتار با بخشی از فرهنگ مردم در عصر سعدی آشنا می‌شویم. گفتار ششم داستان‌های سعدی از زبان مردم است. سعدی شاعری است که خوانندگان بی‌شماری میان مردم دارد؛ از این رو در ذهن مردم جاودان است. سعدی چنان با مردم از زندگی و روحیات و رفتار آنان سخن می‌گوید و چنان با آنان صمیمی است که مردم او را از آن خود می‌دانند و به خود اجازه می‌دهند درباره او افسانه‌سرایی کنند. در این گفتار تعدادی از این روایات مردم‌ساخته را می‌خوانیم.

در گفتار هفتم نقش سعدی در کتاب‌های درسی طی یکصد سال اخیر نشان داده شده است. این پژوهش نشان می‌دهد از دوره آموزش مکتب خانهای به بعد تا امروز در کتاب‌های درسی به آثار سعدی توجه بیشتری شده است. البته در دو دهه اخیر این حضور کم‌رنگ‌تر می‌شود. از «گلستان و بوستان» به عنوان متن‌های آموزشی و تعلیمی بیشتر استفاده شده و از غرلیات کمتر. این هفت گفتار قبلاً در مجلات علمی - پژوهشی چاپ شده‌اند و اکنون ذیل یک مجموعه بازنشر می‌شوند.

فهرست مطالب کتاب:

زیبایی‌شناسی نثر سعدی

تقارن‌ها و تناسب‌ها در گلستان سعدی

ساختار داستان‌های گلستان

مثل‌وارگی راز ماندگاری و جاودانگی کلام سعدی

بازتاب فرهنگ مردم در آثار سعدی

داستان‌های سعدی از زبان مردم

سعدی در کتاب‌های درسی

فرهنگ‌نامه داستان‌های متون فارسی، محمد پارسانسب، حسن ذوالفقاری تهران: چشمه، ۱۳۹۹

این کتاب در هشت جلد نه دایرةالمعارف به معنی رایج کلمه است و نه کتابی در حد فرهنگ‌های لغت مرسوم، بلکه در نوع خود اثری منحصربه‌فرد، حاوی گزارش و خلاصه‌ای از مجموعه عظیم قصه‌های کهن فارسی، به انضمام اطلاعاتی داستان‌شناختی، محتوایی و فرهنگی که از دل همان قصه‌ها استخراج و عرضه گردیده است؛ از این رو «فرهنگ‌نامه داستان‌های متون فارسی» نامیده شده است.

روش کار در این کتاب، بر توصیف ساختاری، فنی و محتوایی داستان‌ها نهاده شده و مطابق این رویکرد، شیوه‌نامه اجرایی مورد نیاز تدوین گردیده است. در این شیوه‌نامه ضمن تعریف مفاهیم و اصطلاحات پژوهش، تبیین رویکرد مناسب تحقیق و تعیین محدوده یا جامعه آماری پژوهش، ساختار کلی و جزئی هر مدخل و روش نگارش آن مشخص گردیده است.

در این گام نخست عنوان تمامی مورد متون مورد مطالعه - اعم از چاپی و خطی - فراهم و بر اساس سیر تاریخی تنظیم شده تا کار مدخل‌نگاری از قدیمی‌ترین متون فارسی تا جدیدترین آنها صورت گیرد. این پژوهش تمامی داستان‌های مکتوب فارسی را از قدیمی‌ترین ایام، یعنی از هنگام نگارش نخستین متون فارسی در روزگاران پس از اسلام تا حدود سال‌های ۱۲۵۰ شمسی که به تدریج رگه‌هایی از نوگرایی و تغییر سبک در داستان فارسی پدیدار می‌شود، دربر می‌گیرد. این بازه حدوداً هزارساله بیش از نوددرصد از متون منظوم و منثور مکتوب چاپ‌شده در ایران و خارج از ایران را در خود دارد؛ ضمن آنکه برخی از کتاب‌های چاپ سنگی نیز مورد مطالعه قرار گرفته‌اند. متونی که با رعایت ملاک‌های یادشده در شیوه‌نامه در دایرة این تحقیق جای دارند، به سه دسته صددرصد داستانی، نیمه‌داستانی و غیرداستانی تقسیم می‌شوند:

دسته اول آثاری چون خسرو و شیرین، لیلی و مجنون، منطق الطیر، سمک عیار و نظایر اینها را دربر می‌گیرد که غالباً داستانی بلند و جامع را روایت می‌کنند. طبعاً این متون افزون بر داستان جامع، ممکن است حاوی حکایاتی میان‌پیوندی نیز باشند.

دسته دوم شامل موضوعاتی چون مخزن الاسرار، کلیله و دمنه، بوستان، گلستان و مثنوی معنوی هستند که هر چند داستانی جامع ندارند، فراخور موضوع هر بخش، حکایات فراوانی در آنها یافت می‌شود. این دو دسته حدود چهارصد متن ادبی را دربر می‌گیرند.

دسته سوم شامل کلیه متون غیرداستانی مانند کتاب‌های فلسفی، دینی و تفسیری، جغرافیایی، تاریخی، دیوان‌های شاعران و امثال اینهاست که در اثنای آنها حکایاتی نیز یافت می‌شود و استخراج و جمع‌آوری همه آنها ضروری بوده است. مبنای کار در این فرهنگ‌نامه، متون تصحیح و چاپ‌شده بوده است.

مجموع مدخل‌های این فرهنگ‌نامه با احتساب مدخل‌های ارجاعی، بالغ بر ۲۰/۷۰۳ مدخل است که با نظم الفبایی در کنار هم قرار گرفته‌اند. اگرچه نظم تاریخی داستان‌ها می‌توانست فایده‌های متنوعی برای این تحقیق پدید آورد؛ اما فایده فرهنگ‌نامه‌ای و سهولت و سرعت مراجعه به آن را از میان می‌برد. برای حفظ هر دو فایده، ضمن رعایت نظم الفبایی کتاب، داستان‌های مشترک که طرح و درون‌مایه تقریباً یکسانی دارند، بر اساس توالی تاریخی پیدایش به دنبال هم آمده و مأخذ هر داستان در انتهای خلاصه نوشته شده است. به این ترتیب می‌توان روند دگردیسی داستان‌ها را با توجه به تغییر زمان و اوضاع و احوال فرهنگی، اجتماعی و سیاسی مطالعه کرد.

در این فرهنگ‌نامه هر داستان - خواه کوتاه و خواه بلند - مدخلی مستقل است و شماره جداگانه دارد و حتی برای مدخل‌های ارجاعی نیز شماره‌ای مستقل در نظر گرفته شده است. در ساختار هر مدخل پس از درج شماره اختصاصی آن، مقولات شانزده‌گانه آورده شده که مدخل‌ها به تناسب کوتاهی و بلندی داستان، ممکن است برخی از این بندهای شانزده‌گانه را نداشته یا نداشته باشند یا تعداد مقولات و حجم اطلاعات در آنها کم یا زیاد باشد. این بندهای شانزده‌گانه عبارتند از: نام داستان، خلاصه داستان، موضوع، درون‌مایه، طرح فشرده، شخصیت، مکان، بن‌مایه‌ها و مضامین، آداب و رسوم، خوراک، پوشاک، ابنیه، موسیقی، فرق و مذاهب، اشیاء، نوع داستان.

افزون بر متن فرهنگ‌نامه و اطلاعاتی که ذیل هر مدخل گنجانده شده، این فرهنگ‌نامه دارای دو پیوست «کتابنامه تفصیلی» و «نمایه‌ها» نیز می‌باشد؛ زیرا در کتابنامه تفصیلی افزون بر اطلاعات کتاب‌شناختی متون مورد تحقیق، توضیح مختصری درباره ساختار، سبک و محتوای آنها نیز عرضه شده است. نمایه‌های کتاب شامل فهرست بن‌مایه‌های داستانی، اشخاص، موضوعات، مکان‌های داستان، نظامات حکومتی، اطلاعات مردم‌شناختی و نظایر اینهاست که در حد نیاز خواننده را در دستیابی به اطلاعات موجود در این فرهنگ یاری می‌دهد و نیز بستر مناسبی را برای پژوهش‌های باستان‌شناختی، جامعه‌شناختی، مردم‌شناختی، معماری، هنر و فراهم می‌آورد.

رویکرد در این کتاب، بر مطالعات ساختاری و نگاهی کلیت‌نگر بر متون ادبی (داستان‌ها) مبتنی بوده است؛ به این ترتیب که هر داستان به عنوان یک کل در نظر گرفته شده و یافته‌های به‌دست‌آمده نیز بر اساس همین رویکرد حاصل شده است؛ از این‌رو تدوین این فرهنگ‌نامه می‌تواند بر شیوه‌های مطالعه و تحقیق در آثار داستانی قدیم پرتو افکند و توجه خوانندگان و مخاطبان داستان‌ها را از برخوردهای جزئی‌نگر و فقه اللغوی رایج در باب متن‌های ادبی به کلیت ساختاری، گفتمانی و هنری داستان‌ها نیز معطوف دارد. همچنین این فرهنگ‌نامه تقریباً بخش اعظم دارایی‌های فرهنگی ایرانی در حوزه داستان را یکجا در اختیار علاقمندان و پژوهندگان قرار می‌دهد. صرف‌نظر از قسمت لذت‌بخشی و سرگرم‌کنندگی داستان‌ها، هم کسانی که با هدف تحقیق در داستان‌های قدیم به این کتاب مراجعه می‌کنند، به هدف خود خواهند رسید و هم آنان که در پی کسب اطلاع از فرهنگ، تاریخ و جامعه قدیم ایرانی هستند، دستی پر از این اطلاعات خواهند داشت. نیز به کمک این فرهنگ می‌توان به راحتی و با مراجعه به فهرست‌های گوناگون در مورد موضوع یا موضوعات موردنظر حکایت یا حکایات متعددی پیدا کرد. همچنین در این فرهنگ با کنار هم قرارگرفتن داستان‌های مشابه با توجه به سیر تاریخی پیدایش آنها، می‌توان اولاً سرچشمه داستان‌ها را شناسایی کرد و به کهن‌ترین روایت دست یافت؛ ثانیاً به مطالعه تطبیقی در روایت‌های مختلف آن پرداخت و فرازوفروود قصه‌پردازی را در دوره‌های مختلف نشان داد؛ ثالثاً موارد تشابه و اختلاف ساختاری و محتوایی هر یک را به دست آورد و به نقد و مقایسه زد. بنابراین می‌توان به میزان و علل دفع و تصرف آفرینندگان داستان‌های مشابه پی برد؛ حتی می‌توان تأثیر شرایط اقلیمی، فرهنگی، اجتماعی و تاریخی را بر سبک قصه‌پردازی تعیین کرد. این امر خود زمینه مقایسه داستان‌های فارسی را با آثار غیرفارسی نیز مهیا می‌سازد.

از جمله اطلاعاتی که در این فرهنگ‌نامه در دسترس مخاطبان قرار می‌گیرد، اطلاعاتی مربوط به زندگی مردم در روزگاران قدیم همچون خوراک و پوشاک از ابزارها و سبک زندگی، کسب و کار و مشاغل رایج در آن زمان، بازی‌ها و سرگرمی‌ها، هنرهای مانند موسیقی و شعر، اعتقادات، باورها، خرافه‌ها، آیین‌ها و رسوم قدیم و مواردی دیگر نظیر اینها می‌باشد. از این منظر این فرهنگ‌نامه می‌توان مواد اولیه را برای سال‌های دانشگاهی و برخی پژوهش‌های بنیادی نیز فراهم سازد. همچنین در حوزه مطالعات اجتماعی و سیاسی به مدد اطلاعات این فرهنگ‌نامه می‌توان به نوع حکومت‌ها، گفتمان‌های سیاسی و اجتماعی، مسئله روابط مردم با حاکمیت و رابطه حاکمیت با مردم، روابط ایران و سرزمین‌های همجوار، نهادهای سیاسی و اجتماعی و دست یافت.

افسانه‌های پهلوانی ایران؛ معرفی و تحلیل شصت افسانه منظوم و منثور پهلوانی ادب فارسی (چهار جلد) حسن ذوالفقاری،

بهادر باقری تهران: خاموش: ۱۳۹۹

افسانه‌های پهلوانی یکی از انواع مهم ادبیات داستانی در جهان است. این نوع ادبی در ایران، قصه خیالی منثور یا منظومی است که به وقایع غیرعادی یا شگفت‌انگیز توجه می‌کند و ماجراهای عجیب و غریب و عشق‌بازی‌های اغراق‌آمیز یا اعمال سلحشورانه را به نمایش می‌گذارد. این افسانه‌ها بیشتر قصه‌های خیالی است که جنبه سرگرم‌کنندگی دارد.

افسانه‌های پهلوانی قصه‌هایی را روایت می‌کنند که سراسر نبرد اغراق‌آمیز پهلوانان و قهرمانان واقعی و تاریخی یا خیالی را با عناصر خارق‌العاده به تصویر می‌کشند. این نوع افسانه‌ها میان اسطوره و واقعیت معلق‌اند؛ مانند سمک عیار، اسکندرنامه، ابومسلم‌نامه، امیرارسلان، حسین کرد شبستری، حمزه‌نامه، حمله حیدری. این افسانه‌ها آمیزه‌ای از عشق و عیاری است. افسانه‌های پهلوانی بوطیقای خاص خود را دارند؛ نه حماسی‌اند و نه عاشقانه.

هدف از این تحقیق، بازشناسی، معرفی و تجزیه و تحلیل افسانه‌های پهلوانی ایران، بررسی سیر تحول و تطور این نوع ادبی در بستر تاریخی و اجتماعی، نشان دادن جایگاه و ابعاد هنری افسانه‌های پهلوانی فارسی و پیشنهاد استفاده از این ظرفیت‌های ناشناخته و ارزشمند در هنرهای سینما، تئاتر و پویانمایی است.

ابعاد هنری این گونه متون داستانی عامیانه تا به حال هم برای جامعه ادبی و هم برای جامعه هنری ناشناخته و پوشیده مانده است. این پژوهش از این ارزش‌های نهفته پرده برمی‌دارد و به هنرمندان و هنرپژوهان، اطلاعات ارزشمندی ارائه می‌کند و می‌تواند الگویی برای دیگر تحقیقات بین رشته‌ای از جمله هنر و ادبیات باشد.

برخی از افسانه‌های پهلوانی مورد مطالعه در این پژوهش، در کتاب‌ها و مقاله‌های جداگانه و به شکل پراکنده معرفی یا تجزیه و تحلیل شده‌اند؛ اما این نوع ادبی مهم و سرشار از اطلاعات تاریخی، اجتماعی، داستانی و هنری هنوز در قالبی واحد و منظم دسته‌بندی و معرفی نشده است. با اینکه امروزه در دنیای هنر، بازآفرینی و بازنگری و به‌روزر کردن افسانه‌ها و رمانس‌ها و در کل فرهنگ عامه به شیوه‌های مختلف مورد توجه هنرمندان و هنرپژوهان جهان قرار گرفته است، در ایران هنوز بسیاری از نمایش‌نامه‌نویسان یا برنامه‌ریزان ادبیات کودکان و نوجوانان از ظرفیت‌های سرشار این نوع ادبی برای بازسازی و به‌روزر کردن جنبه‌های مثبت این نوع داستانی اطلاعات کافی ندارند یا چنان‌که باید و شاید به اهمیت و جایگاه ارزشمند آن اعتقاد ندارند. اهمیت این تحقیق آن است که در کل، یک نوع ادبی پربار و برگ را بررسی و نظریه‌پردازی می‌کند و ابعاد گوناگون ادبی، هنری و مردم‌شناختی آن را نشان می‌دهد.

روش تحقیق، کتابخانه‌ای و به شیوه تحلیل محتوا از طریق توصیف است. جامعه آماری ۶۰ افسانه پهلوانی منظوم و منثور از ابتدا تا پایان دوره قاجار است و بررسی و تحلیل هر افسانه شامل شش بخش می‌شود:

1. معرفی داستان شامل: معرفی اثر و ارزش آن، پدیدآورنده، نسخه‌ها، ساختار اثر و موضوعات؛
2. گزارش داستان شامل: چکیده روایی اثر که جامع و گویای محتوا و داستان باشد؛

3. جنبه‌های داستانی شامل: عناصر داستانی (پیرنگ، زاویه دید، شخصیت و شخصیت‌پردازی، زمان و مکان) و خصلت‌های روایی و ویژگی‌های داستانی (داستان در داستان، طرح مدور یا خطی، روابط علی و معلولی، تکرار جنبه‌های شگفت‌آوری، تقارن‌ها، حوادث، ناتمام بودن داستان‌ها، ناهماهنگی وقایع و حوادث، تصادف، اغراق) و بن‌مایه‌ها؛

4. جنبه‌های زبانی و ادبی شامل: بررسی زبان ادبی و عامیانه یا روایی و نقلی، مسائل دستوری، اصطلاحات، مثل‌ها و واژگان عامیانه، گزاره‌های قالبی، زبان‌زدها (کنایات، سوگندها، ناسزاها، شوخی‌ها، ته‌دیدها) توصیفات (صحنه‌ها، اشخاص، مکان‌ها)، آیات، احادیث، اشعار، اغراق‌ها؛

5. جنبه‌های اجتماعی شامل آداب و رسوم، آیین‌ها، خوراک و پوشاک، نظام اداری و اجتماعی، باورها، معماری و هنر، مشاغل، اشارات دینی و مذهبی و فرق و مذاهب؛

6. نمونه اثر شامل: گزیده‌ای دو تا چهار صفحه‌ای از اثر تا خوانندگان بتوانند با متن و نثر و نگارش آن آشنا شوند.

در پایان نمایه‌ای شامل فهرست محتوای کتاب‌ها فراهم آمده تا خوانندگان بتوانند به محتوای آثار بهتر دسترسی داشته باشند و هم پژوهشگران در مطالعات خود از آن استفاده کنند.

افسانه‌ها بر اساس دو حوزه منظوم و منثور و در هر بخش بر اساس حروف الفبای نام اثر تنظیم شده است. مبنای انتخاب، افسانه‌های چاپ‌شده موجود یا در دست چاپ بود. در بخش متون نظم مبنای انتخاب، آثار پهلوانی بعد از شاهنامه می‌باشد؛ زیرا درباره شاهنامه بسیار نوشته‌اند و داستان‌های آن معرفی شده است.

در پایان کتاب نمایه‌ای جامع از فهرست ضرب‌المثل‌ها، کنایات، استعاره‌ها، تشبیهات، ناسزاها و دشنام‌ها، نفرین‌ها، گزاره‌های قالبی (آغازین، میانی و پایانی)، سوگندها و برای دسترسی بهتر خوانندگان و پژوهشگران به اطلاعات زبانی، ادبی و فرهنگی تهیه شده که به صفحات اصلی منابع ارجاع داده شده است که الزاماً این موارد ممکن است در این کتاب ذکر نشده باشد.

هدف این کتاب، معرفی افسانه‌های پهلوانی بعد از شاهنامه و ادامه این سنت بعد از فردوسی و اغلب در میان مردم است که شاید برخی آثار آنچنان که باید معرفی نشده باشند و اگر معرفی شده، بسیار کلی و از دور است. محتوای آثار چنانکه یاد شد، معرف اطلاعات ریز و دقیق از آثار است که زمینه‌ها و منابع تحقیقات بعدی را فراهم می‌کند.

فهرست مطالب کتاب:

مقدمه

بخش اول: درآمدی بر افسانه‌های پهلوانی ایرانی

بخش دوم: افسانه‌های منثور

بخش سوم: افسانه‌های منظوم

نمایه‌ها

فهرست منابع

مقالات

الف. مقالات علمی و پژوهشی

۱. معروف کرخی، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه کرمان، سال ۱۶ شماره ۱۹، بهار ۱۳۸۵، ص ۱۳۱-۱۶۲
۲. آرا و عقاید معروف کرخی، مجله مطالعات عرفانی، دوره ۱، شماره ۲، سال ۱۳۸۴، ص ۶۳-۷۸.
۳. هفت‌پیکر نظامی و نظیره‌های آن، دوفصلنامه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تربیت‌معلم، سال ۱۴، شماره ۵۲-۵۳، بهار و تابستان ۱۳۸۵
۴. تأملی در مثنوی جمال و جلال، مجله دانشکده علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، دوره ۲۵، شماره ۳، پاییز ۱۳۸۵، پیاپی، ۱۰-۱۴۰-۱۲۵.

۵. یک داستان و چهار روایت. مقایسه داستان بهرام گور در شکارگاه در چهار منظومه، پژوهش‌های ادبی؛ سال ۴، شماره ۱۴، زمستان ۱۳۸۵، ص ۳۱-۵۲.
۶. چاهانه (سیری در چاه‌های معروف و اسطوره‌ای و بن‌مایه‌های داستانی چاه در ادب فارسی)، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه الزهراء - سال ۱۶ و ۱۷-ش ۶۱-۶۲ زمستان ۱۳۸۵ بهار ۱۳۸۶-ص ۱۲۹-۱۵۷
۷. تقارن‌ها و تناسب‌ها در گلستان سعدی، پژوهش‌های ادب عرفانی (گوهر گویا) زمستان ۱۳۸۶، دوره ۱، شماره ۴، ص ۹۱-۱۱۰.
۸. بازتاب قرآن در ضرب‌المثل‌های فارسی، مجله الجمعية العلمية الايرانية للغة العربية و آدابها (مجله انجمن ایرانی زبان و ادبیات عربی)، سال ۳، شماره ۵، بهار و تابستان ۱۳۸۵، ص ۱۰۹-۱۳۷.
۹. بن‌مایه‌های داستانی بهرام و گلندام صافی سبزواری، کاوش‌نامه، سال ۸، ش ۱۵، پاییز و زمستان ۱۳۸۶، ص ۸۹-۱۱۳.
۱۰. طبقه‌بندی ضرب‌المثل‌های فارسی، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، دوره ۵۹، شماره ۱۸۷، بهار ۱۳۸۷، ص ۲۱۳-۱۸۱.
۱۱. ساختار داستان‌های گلستان، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، شماره اول، سال چهارم، بهار ۱۳۸۶، پیاپی ۱۵۶، ص ۱۲۵-۱۴۰.
۱۲. ملک خورشید و معشوق بنارس، پژوهش‌نامه دانشگاه شهید بهشتی، ش ۵۴، تابستان ۱۳۸۶، ص ۲۵۵-۲۷۸.
۱۳. بررسی ساختار ارسال مثل (بحثی در ارسال مثل و تفاوت آن با برخی گونه‌ها و ساختارهای مشابه آن)، پژوهش‌های ادبی؛ سال ۱۵، شماره ۱۵، بهار ۱۳۸۶، ص ۳۱-۵۲.
۱۴. موسی و شبان، پژوهش‌های ادبی؛ سال ۴، شماره ۱۷ زمستان ۱۳۸۶، ص ۳۱-۵۲.
۱۵. هویت ملی و دینی در ضرب‌المثل‌های فارسی، فصلنامه مطالعات ملی، سال هشتم، شماره ۲، تابستان ۱۳۸۶، شماره ۳۰، ص ۲۷-۵۳.
۱۶. گونه‌شناسی بومی سرودهای ایران، (و لیلا احمدی) ادب پژوهی مجله دانشکده ادبیات علوم انسانی دانشگاه گیلان، سال سوم، شماره ۷-۸، تابستان ۱۳۸۶، ص ۱۴۳-۱۷۱.
۱۷. تفاوت کنایه با ضرب‌المثل، دو فصلنامه پژوهش زبان و ادبیات فارسی، بهار تابستان ۱۳۸۷ (۱۰)، ص ۱۰۹-۱۳۳.
۱۸. زیبایی‌شناسی نثر گلستان سعدی، نامه فرهنگستان، دوره ۱۰، شماره ۳۷، بهار ۱۳۸۷، ص ۵۰-۷۱.
۱۹. الگوهای غیرمعیار در زبان مطبوعات، فصلنامه مطالعات ملی، سال ۹، ش ۱، ۱۳۸۷، ص ۳-۲۷.
۲۰. موقعیت کنونی رشته زبان و ادبیات فارسی و راهکارهای تقویت آن، فصلنامه مطالعات ملی، سال دهم، شماره ۲، ۱۳۸۸، شماره ۳۰، ص ۴۷-۷۵.
۲۱. مقایسه چهار روایت لیلی و مجنون نظامی امیرخسرو، جامی و مکتبی، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه اصفهان، سال ۴۵، دوره جدید شماره ۱، بهار ۱۳۸۸، ص ۵۹-۸۲.
۲۲. خشونت علیه زنان در آثار محمود دولت‌آبادی، (و صبا واصفی) زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان)، دوره ۷، شماره ۱، بهار ۱۳۸۸، ص ۶۷-۸۷.
۲۳. طبقه‌بندی قصه/داستانهای سنتی فارسی (نقد و بررسی، شکل‌شناسی و گونه‌شناسی داستانهای فارسی)، جستارهای نوین ادبی دانشگاه فردوسی مشهد، دوره ۴۲، شماره ۳، پاییز ۱۳۸۸، ص ۲۳-۴۵.
۲۴. روایت‌شناسی قصه یوسف و زلیخا، کاوش‌نامه، دوره ۱، شماره ۱۹، پاییز ۱۳۸۸، ص ۳۷-۶۹.
۲۵. بازتاب عشق محمود به ایاز در داستان‌های فارسی، پژوهش‌نامه ادب غنایی دانشگاه سیستان و بلوچستان، سال ۹، شماره ۱۷، پاییز و زمستان ۱۳۹۰، ص ۵۳-۷۷.
۲۶. بررسی ضرب‌المثل‌های فارسی در دو سطح واژگانی و نحوی، فنون ادبی، سال اول، شماره ۱، پاییز ۱۳۸۸، ص ۵۶-۸۰.
۲۷. ریخت‌شناسی افسانه گل‌بکاولی، فنون ادبی، سال اول، شماره ۲، بهار ۱۳۸۹، ص ۴۹-۶۲.
۲۸. زیبایی‌شناسی ضرب‌المثل‌های فارسی، شعر پژوهی (بوستان ادب)، سال دوم، شماره ۲، تابستان ۱۳۸۹، ص ۵۲-۸۲.
۲۹. مقایسه هفت روایت وامق و عذرا، نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه کرمان، شماره ۲۶، سری ۲۳، زمستان ۱۳۸۹، ص ۱۶۴-۱۳۶.

۳۰. ظرفیت‌های رمزی داراب نامه طرسوسی، (ناصر نیکوبخت، میرعباس عزیزی فر) پژوهش‌های ادبی؛ سال ۷، شماره ۲۸، تابستان ۱۳۸۹، ص ۱۶۵-۱۹۰
۳۱. مطالعه جنبه‌های اجتماعی و آداب و رسوم صوفیه با تکیه بر ضرب‌المثل‌های فارسی، مجله انسان‌شناسی (نامه انسان‌شناسی)، سال ۸، شماره ۱۳، پاییز و زمستان ۱۳۸۹، ص ۳۰-۵۶
۳۲. ساختارشناسی بن‌مایه‌های حمزه نامه، فصلنامه نقد ادبی، سال سوم، ش ۱۱ و ۱۲، ۱۳۸۹، ص ۲۰۵-۲۳۳
۳۳. بررسی ساختار سینمایی و ادبی انیمیشن ملک خورشید، (و محمدعلی صفورا، صمد سامانیان) مطالعات ادبیات کودک، سال دوم، شماره اول، بهار و تابستان ۱۳۹۰، ص ۱۱۵-۱۴۵
۳۴. موش و گربه (سوابق و نظایر داستان‌های موش و گربه در ادب فارسی)، مطالعات ادبیات کودک، سال سوم، شماره اول، بهار و تابستان ۱۳۹۰، ص ۱۱۵-۱۴۵
۳۵. قصه‌شناسی نوش‌آفرین نامه، (و باقری، بهادر، مهرانفر) جستارهای ادبی دانشگاه فردوسی مشهد، دوره ۴۴، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۰، ص ۸۱-۹۲
۳۶. کاربرد ضرب‌المثل در شعر شاعران ایرانی، گوهر گویا (شماره ۲۱، سال ۶ بهار ۱۳۹۱) ص ۹۵-۱۲۲
۳۷. ماخذشناسی قصص و حکایات جامع التمثیل، فنون ادبی، سال چهارم، شماره ۱، (پیاپی ۶) بهار و تابستان ۱۳۹۱، ص ۱۰۹-۱۳۲
۳۸. رئالیسم در سبک بنیان‌گذاران داستان‌نویسی غربی و فارسی (محمود تیمور و محمدعلی جمال‌زاده)، (و خلیل پروینی، مصیب قیادی) پژوهش‌های زبان و ادبیات تطبیقی، دوره ۳، ش ۳، پاییز (پیاپی ۱۱) ۱۳۹۱
۳۹. طبقه‌بندی منظومه‌های عاشقانه، مجله تاریخ ادبیات دانشگاه شهید بهشتی، ش ۳/۷۱، پاییز و زمستان ۱۳۹۱، ص ۷۷-۹۱
۴۰. واژگان پایه و واژگان‌نگاری کودک در زبان فارسی، (و حیات عامری) فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، ش ۲۷ تابستان ۱۳۹۱، ص ۱۵۹ تا ۱۷۴
۴۱. ساخت بازی‌های رایانه‌ای براساس قصه‌های بلند عامیانه‌ی ایرانی با تکیه بر داستان قهرمان قاتل (و زهراسادات طاهری قلعه نوو بهادر باقری) مطالعات ادبیات کودک، دوره ۴، شماره ۲، زمستان ۱۳۹۲، صفحه ۱۰۵-۱۲۶
۴۲. متن‌شناسی بهار دانش، فصلنامه متن‌شناسی ادب فارسی، دوره ۵ ش ۲ تابستان ۱۳۹۲، ص ۶۷-۸۶
۴۳. جنبه‌های مردم‌شناختی داستان اسکندرنامه نقالی، (و بهادر باقری، ندا حیدرپور) ادب پژوهی مجله دانشکده ادبیات علوم انسانی دانشگاه گیلان، سال ۷، شماره ۲۳، تابستان ۱۳۹۲، ص ۳۵-۶۵
۴۴. درمان عامیانه نزد مردم ایران، طب سنتی اسلام و ایران، تابستان ۱۳۹۲، سال ۴، ش ۲، ص ۱۳۸-۱۶۰
۴۵. پیامبران در قصه‌های بلند عامیانه، (و بهادر باقری) فصلنامه زبان و ادبیات دانشگاه تهران، سال ۳، ش ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۲، ص ۷۷-۹۵
۴۶. نام‌شناسی شخصیت‌های قصه‌های عامیانه فارسی (با تکیه بر فیروزشاه‌نامه)، (و زهراسادات طاهری قلعه نو، بهادر باقری) کاوش نامه، ش ۲۹، پاییز و زمستان ۱۳۹۳، ص ۴۵-۸۸
۴۷. متن پژوهی شاهد صادق، مجله تاریخ ادبیات دانشگاه شهید بهشتی، ش ۳/۷۴، پاییز و زمستان ۱۳۹۳، ص ۷۷-۹۵
۴۸. متن‌شناسی عقایدالنساء یا کلثوم‌ننه آقاجمال خوانساری (با تکیه بر باورها و آداب و رسوم، دین عامیانه، وضعیت زنان)، مجله متن پژوهی ادبی دانشگاه علامه طباطبائی، ش ۵۹، سال ۱۸، بهار ۱۳۹۳، ص ۷-۲۷
۴۹. معشوقان جنگجو در منظومه‌های عاشقانه و افسانه‌های عامه، فصلنامه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تربیت‌معلم، دوره ۲۲، شماره ۲۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۳، صفحه ۹۱-۱۱۵
۵۰. گونه‌شناسی ساخت‌های قالبی در زبان عامه، جستارهای زبانی، دوره ۶، شماره ۴ (پیاپی ۲۵)، مهر و آبان ۱۳۹۴، ص ۶۹-۹۸
۵۱. خوانندگان و نوازندگان محلی؛ حافظان ترانه‌های ملی پژوهش نامه ادب غنایی دانشگاه سیستان و بلوچستان، سال ۱۳، شماره ۲۴، بهار و تابستان ۱۳۹۴، ص ۱۳۳-۱۵۰
۵۲. کاربرد و ویژگی‌های دوبیتی در بومی سرودهای ایرانی، ادب پژوهی، دوره ۹، شماره ۳۲، تابستان ۱۳۹۴، ص ۶۳-۹۵

۵۳. مهم‌ترین ویژگی‌های افسانه‌های پهلوانی ایران (و بهادر باقری) فصلنامه مطالعات فرهنگ-ارتباطات، تابستان ۱۳۹۴، دوره ۱۶، شماره ۳۰ (مسلسل ۶۲) ص ۷۲ - ۳۹.
۵۴. پیرنگ در قصه‌های عامه، پژوهش‌های ادبی؛ سال ۱۰، شماره ۴۸ زمستان ۱۳۹۴، ص
۵۵. قصه‌شناسی افسانه‌نخودی، مطالعات ادبیات کودک، دوره ۷، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۵ ص ۷۵-۱۰۰
۵۶. کاربرد ضرب المثل‌های فارسی در غزلیات بیدل (و طباطبایی)، ادب فارسی، سال ۵، ش ۲، پاییز ۱۳۹۴، ص ۵۷-۷۷
۵۷. انواع بومی سرودهای خراسان، جستارهای نوین ادبی دانشگاه فردوسی مشهد، دوره ۴۹، شماره ۱۹۴، تابستان ۱۳۹۵، ص ۱۲۷-۱۵۴
۵۸. بررسی و تحلیل نمایش‌های باران‌خواهی و باران‌خوانی در ادبیات عامه ایران (با تکیه بر نمایش‌های کوسه گردی و عروس باران) کهن نامه ادب پارسی، زمستان ۱۳۹۵، دوره ۷، ش ۴ ص ۶۱-۹۹
۵۹. کلیشه‌های زبانی در متون کلاسیک ادب عامه فارسی، جستارهای زبانی، دوره ۸، شماره ۵ (پیاپی ۴۰)، آذر و دی ۱۳۹۶، ص ۵۳-۷۸
۶۰. شیوه‌های اجرایی اشعار محلی ایران، شعر پژوهی (بوستان ادب)، دوره ۹، شماره ۳ - شماره پیاپی ۳۳، پاییز ۱۳۹۶، صفحه ۶۹-۹۲
۶۱. تحلیل جامعه‌شناختی ضرب المثلها در افسانه‌های پهلوانی فارسی (و بهادر باقری)، فصلنامه زبان‌شناسی اجتماعی سال اول، شماره دوم، بهار ۱۳۹۶ ص ۱۷-۲۷
۶۲. سنجش رغبت فارسی آموزان غیرایرانی به ادبیات فارسی (و اصغرپور و زهرا عباسی)، پژوهش‌نامه آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان، سال ششم، شماره دوم، پیاپی ۱۴، پاییز و زمستان ۱۳۹۶
۶۳. سبک نثر در افسانه‌های عامیانه مکتوب (و بهادر باقری)، نثر پژوهی ادب فارسی، دوره ۲۱، شماره ۴۳، بهار تابستان ۱۳۹۷، ص ۸۷-۱۱۲
۶۴. نقالی‌های مکتوب به عنوان یک ژانر ادبی در نثر فارسی، (و نجمه دری و زهرا بحرینی) نثر پژوهی ادب فارسی، سال ۲۱، دوره جدید، شماره ۴۴، پاییز و زمستان ۱۳۹۷
۶۵. نقد و بررسی پژوهش‌های ادبی زن محور، (و مریم مقدمی، غلامحسین غلامحسین زاده، نجمه دری)، پژوهش‌های ادبی، پاییز ۱۳۹۷
- سال ۱۵، شماره ۶۱، ص ۱۳۳ - ۱۵۲
۶۶. سرچشمه‌های ایرانی قصه‌های هانس کریستین آندرسن در افسانه‌های عامیانه ایرانی، پژوهش‌های ادبیات تطبیقی، دوره ۷، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۸، ص ۷۰-۸۸
۶۷. مقایسه تطبیقی ساختار عشقی منظومه‌های عاشقانه کلاسیک و عامیانه از دیدگاه ریخت‌شناسی پراپ (و مروه الاسعد، نیکوخت، ناصر؛ دری، نجمه) پژوهش‌های ادبیات تطبیقی، بهار ۱۳۹۸، دوره هفتم؛ شماره ۱، ص ۴۵ - ۶۸
۶۸. تحلیل تمثیل در مثنوی بر اساس نظریه آمیختگی مفهومی مارک ترنر با تکیه بر تمثیل «ملاط کردن مردم مردی را که مادرش را کشت به تهمت» از دفتر دوم مثنوی، (و سیما رحیمی و نسرين فقيه) نقد و نظریه ادبی گیلان، دوره ۴، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۳۹۸ ص ۱۲-۷
۶۹. پژوهشی درباره آیین سوگند خوردن (وَر) در قوم بختیاری (و علیرضا خواجه گیر، محسن گنجی، محمود آقاخانی بیژنی) فرهنگ و ادبیات عامه ش ۳۰ سال ۷ بهمن و اسفند ۱۳۹۸ ص. ۱۵۱-۱۷۳
۷۰. بررسی جایگاه زن و بحران خانواده در داستان معاصر براساس دو رمان فمینیستی فارسی، کاوش نامه زبان و ادبیات فارسی، زمستان ۱۳۹۸ - شماره ۴۳، ۱۰۳ - ۱۳۰
۷۱. مطالعه تعزیه زنانه؛ نخستین تجربه‌های نمایش زنان ایرانی (و مسلم نادعلی زاده)، فصلنامه تاتر، ش ۷۸، پاییز ۱۳۹۸، ص ۱۰۵-۱۲۱
۷۲. بررسی آسیب‌شناسانه آثار ادبی فمینیستی با تاکید بر جایگاه خانواده و مسائل آن در نظریه‌های فمینیستی، (و مریم مقدمی، غلامحسین غلامحسین زاده، نجمه دری)، فصلنامه زن و جامعه، سال یازدهم شماره ۴۱ (بهار ۱۳۹۹) ص ۱۷۷-۱۹۷
۷۳. تحلیل ایجاد معنای آیرونیک در آمیختگی مفهومی تمثیل «زیافت تأویل رکیک مگس» در مثنوی معنوی بر اساس نظریه ذهن ادبی مارک ترنر، (و سیما رحیمی و نسرين فقيه) مطالعات زبانی و بلاغی سمنان، دوره ۱۱، شماره ۲۱، بهار و تابستان ۱۳۹۹ صفحه ۱۰۱-101

۷۴. مقایسه تحلیلی بنمایه‌های فکری مشترک داستان‌های دینی ایران و هند در دوره صفویه، (و ولیزاده و نیکوبخت) فصلنامه تاریخ اسلام، سال ۲۱، ش ۸۱، بهار ۱۳۹۹ ص ۱۰۵-۱۳۴
۷۵. تحلیل محتوای قصص عصر صفوی با رویکرد اهداف سیاسی و اجتماعی (و مهرداد علیزاده و محمود فتوحی) فرهنگ و ادبیات عامه ش ۳۳ سال ۸ مرداد و شهریور ۱۳۹۹ ص. 145-177
۷۶. جامعه‌شناسی ادبی آثار فریبا وفی (با تکیه بر زمینه‌های طلاق عاطفی) (ومریم مقدمی)، نشریه زبان و ادب فارسی دانشگاه تبریز، سال 73/ شماره 241، بهار و تابستان 1399 ص ۲۶۱-۲۳۷
۷۷. نمود تکوین ایران به مثابه یک واقعیت جغرافیایی در قصه حسین کرد شبستری، (و مهرداد علیزاده شعراف، محمود فتوحی)، مطالعات ملی، سال 21، ش 83، بهار ۱۳۹۹ ص 26-44
۷۸. شناخت الگوواره‌های فرهنگی و ادبی غالب در ترجمه‌های گلستان سعدی: تحلیل تطبیقی سه ترجمه از راس، رهاتسک، و دوفرمری (و سیده زیبا بهروز) فنون ادبی، دوره ۱۲، شماره ۱، شماره پیاپی ۳۰، بهار ۱۳۹۹، ص 167-184
۷۹. تپیه‌های و شخصیت‌های فولکلوریک و کمیک در ضرب‌المثل‌های ایرانی، فصل‌نامه پژوهش‌های نثر و نظم فارسی دانشگاه شهید چمران اهواز، سال چهارم (پاییز و زمستان ۱۳۹۹) ش ۱۱ صص ۳۱۶-۲۷۵
۸۰. گونه‌شناسی نام‌های دوبیتی فارسی (مرضیه عظیمی، نجمه دری، غلامحسین غلامحسین‌زاده) فرهنگ و ادبیات عامه ش ۳۷ سال ۹ فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۰ ص. 195-228
۸۱. سبک زنانه در متون لالایی، پژوهش‌های بین‌رشته‌ای ادبی، (و محمد اسماعیل دهقانی طرزجانی)، دوره ۳، شماره ۵، بهار و تابستان ۱۴۰۰، ص ۱۳۲-۱۶۱
۸۲. تحلیل گفتمانی بازنمایی اشعار عامه در داستان‌های طنزآمیز هوشنگ مرادی کرمانی، (و فاطمه داشن، ناصر نیکوبخت، نجمه دری) فرهنگ و ادب عامه، دوره ۹، (مهر و آبان ۱۴۰۰) شماره ۴۰ صفحات ۲۴۳-۲۷۶
۸۳. تحلیل مهم‌ترین بن‌مایه‌های قصه‌های تالشی، دوفصلنامه روایت‌شناسی، (و زینب نجفی، نجمه دری)، سال ۵، ش 10، پاییز و زمستان 1400 ص 191-231
۸۴. نقش و کارکرد اجتماعی زنان در بومی سروده‌ها (مطالعه موردی بومی سروده‌های منطقه کهگیلویه) (نجمه دری، احمد پیروزنیا) زن و جامعه، سال دوازدهم، تابستان ۱۴۰۰، شماره ۲ (پیاپی ۴۶) ص ۱۰۶-۱۲۰
۸۵. طبقه‌بندی و تحلیل بنمایه مرگ عشاق در منظومه‌های عاشقانه فارسی، (اعظم حسینی، نجمه دری، غلامحسین غلامحسین‌زاده) پژوهش‌های ادبی، بهار ۱۴۰۰ سال ۱۸، شماره ۷۱، ص ۱۳۳-۱۵۲
۸۶. تحلیل ژانرشناختی دوبیتی فارسی، (مرضیه عظیمی، نجمه دری، غلامحسین غلامحسین‌زاده)، جستارهای نوین ادبی، دوره ۵۴، شماره ۳ - شماره پیاپی ۲۱۴ پاییز ۱۴۰۰ صفحه 121-142
۸۷. طبقه‌بندی و تحلیل بن‌مایه آغاز عشق در منظومه‌های عاشقانه فارسی، (و اعظم حسینی، غلامحسین غلامحسین‌زاده، نجمه دری)، پژوهشنامه ادب غنایی دانشگاه سیستان و بلوچستان، سال ۱۴۰۰، شماره ۱، پاییز و زمستان ص
۸۸. بررسی دلایل پیشتازی قصه منثور در عصر صفوی، متن پژوهی ادبی، (و مهرداد علیزاده شعراف، محمود فتوحی)، سال ۱۴۰۰، ش ۸۰، ص
۱. پدیده «سقف شیشه‌ای» در ادبیات داستانی معاصر (ومریم مقدمی)، نشریه زبان و ادب فارسی دانشگاه تبریز، سال 73/ شماره /، بهار و تابستان، ص
۲. جایگاه اجتماعی لولیان خنیاگر و کولیان رامشگر در امثال فارسی، مجله مطالعات ایرانی،
۳. ریخت شناسی نمایش‌های عامیانه زنانه، (علیرضا رعیت حسن آبادی) پژوهش‌های ادبی
۴. گونه‌شناسی زبانی و ادبی مهمل‌سرایی در اشعار عامه، جستارهای زبانی،
۵. گستره سنت رباعی‌خوانی مردمی در ایران، شعر پژوهی

ب. مقالات مروری و علمی ترویجی

سال ۱۳۶۸

۱. بحر طویل، آینده، سال ۱۵، ۱۳۶۸، ص ۸۲۲ - ۸۲۴
۲. تپه حصار دامغان، رشد جوان، ۱۳۶۸
۳. صلاهی ماجرا، کیهان اندیشه، شماره ۲۷ (دی)، ۱۳۶۸، ص ۱۳۳ - ۱۳۶

سال ۱۳۶۹

۴. الوجوه و النظائر فی القرآن ابن دامغانی، کیهان اندیشه، شماره ۳۰ (تیر)، ۱۳۶۹، ص ۱۵۴ به بعد
۵. بابا فغانی و مکتب وقوع، کیهان اندیشه، شماره ۳۳ (دی)، ۱۳۶۹، ص ۱۷۹ - ۱۸۳

سال ۱۳۷۰

۶. سرو و تذرو (عرایس و عشاق ادب فارسی) کیهان اندیشه، ش ۴۲ (خرداد تیر)، ۱۳۷۱، ص ۱۲۷ به بعد
۷. گل و نوروز (عرایس و عشاق ادب فارسی) کیهان اندیشه، ش ۳۸ (شهریور)، ۱۳۷۰، ص ۱۷۹ به بعد
۸. گل و نوروز (عرایس و عشاق ادب فارسی) کیهان اندیشه، ش ۳۹ (آذر - دی)، ۱۳۷۰، ص ۱۳۸ به بعد

سال ۱۳۷۱

۹. جمشید و خورشید (عرایس و عشاق ادب فارسی) کیهان اندیشه، ش ۴۴ (مهر - آبان) ۱۳۷۱، ص ۱۵۳ به بعد
۱۰. سلسله مقالات فرزندگان کویر، هفته نامه کویر، (۴۰ مقاله)، (۱۳۷۱ - ۱۳۷۵)
۱۱. هیرورانجه (عرایس و عشاق ادب فارسی) کیهان اندیشه، ش ۴۵ (آذر - دی)، ۱۳۷۱، ص ۱۲۲ به بعد
۱۲. باز می ریزد شکر از نطق شکرخای من (بررسی احوال و افکار و اشعار حکیم رکنای مسیح کاشانی) ادبستان ش ۵۱ اسفند ۷۲، ص ۹۲ - ۸۶

سال ۱۳۷۲

۱۳. بحرطویل فارسی و بحرطویل سرایان، رشد ادب فارسی، سال هشتم (۱۳۷۲) پاییز ش ۳۴، ص ۲۸ - ۳۶
۱۴. فرهنگ نامه ی عاشورا، کیهان فرهنگی، خرداد ۱۳۷۲، شماره ۹۸، ۲۸ - ۳۳

سال ۱۳۷۳

۱۵. بحرطویل یا مسمط کمال فارسی، مجله تحقیقات اسلامی (وابسته به بنیاد دایرة المعارف) سال نهم، ش دوم، ۱۳۷۳، ص ۵۷
۱۶. رابعه و بکتاش (عرایس و عشاق ادب فارسی) ادبیات داستانی، سال سومش ۲۵، ۱۳۷۳، ص ۲۱ - ۱۶
۱۷. روشنایی نامه دامغانی، نامواره دکتر افشار، ج ۸، ۱۳۷۳، ص ۴۳۰۰ - ۴۳۲۵
۱۸. ملک خورشید و دختر شاه بنارس (عرایس و عشاق ادب فارسی)، ادبیات فارسی، ش ۲۷ - ۲۶، ۱۳۷۳، ص ۲۴

سال ۱۳۷۴

۱۹. ادب غنایی، هستی، پاییز، ۱۳۷۴، ص ۱۱۸ - ۱۳۱

۲۰. چاه وصال لیلی و مجنون (عرایس و عشاق ادب فارسی) ادبیات داستانی، ش ۳۵، ۱۳۷۴ ص ۱۲ به بعد
۲۱. حیرت‌نامه فطرت (بررسی شعر علی معلم) کیهان فرهنگی، سال ۱۲، آذر و دی، ش ۱۲۴، ۱۳۷۴، ص ۳۸ - ۴۴
۲۲. کتاب‌شناسی عطار، رشد ادب فارسی، ش ۳۷، سال دهم، پاییز، ۱۳۷۴
۲۳. یاد یاران (استاد مدرس رضوی)، رشد ادب فارسی، ش ۳۸، زمستان سال دهم، ۱۳۷۴
۲۴. یاد یاران (محمد پروین گنابادی) رشد ادب فارسی، ش ۳۶ بهار، ۱۳۷۴

سال ۱۳۷۵

۲۵. راه‌های فعال کردن کلاش انشا، رشد راهنمایی، ش ۱۰، بهار، سال سوم، ۱۳۷۵
۲۶. زن، عشق، عفت، تحلیل داستانی از الهی‌نامه‌ی عطار، اهل قلم، ش ۲۱ - ۲۰ آبان - آذر ۱۳۷۵
۲۷. قصه‌های عطار، رشد معلم، ش ۷، سال چهارده، فروردین ۱۳۷۵، ش مسلسل ۱۱۷ ص ۵۲،
۲۸. کتاب‌شناسی آموزش زبان و ادبیات فارسی، مجموعه مقالات مجمع علمی، در قلمرو آموزش زبان ادبیات فارسی، سازمان پژوهش، ۱۳۷۵
۲۹. یاد یاران (ادیب نیشابوری)، رشد ادب فارسی، ش ۴۰ پاییز ۱۳۷۵
۳۰. یاد یاران (سید محمد فرزانه) رشد ادب فارسی، ش ۴۱، زمستان ۱۳۷۵
۳۱. یاد یاران (عباس اقبال آشتیانی) رشد ادب فارسی، ش ۳۹، بهار، ۱۳۷۵

سال ۱۳۷۶

۳۲. ارزشیابی و روش تدریس تاریخ ادبیات ایران، رشد ادب فارسی. ش ۴۳، تابستان ۱۳۷۶
۳۳. بار امانت الهی، کیهان اندیشه، شماره ۲۳، ۱۳۷۶
۳۴. طرح برنامه درسی نگارش و انشا، رشد ادب ش ۴۳، ۱۳۷۶
۳۵. یاد یاران (دکتر مهدی حمیدی)، رشد ادب، ش ۴۴، ۱۳۷۶
۳۶. یاد یاران (سید حسن سادات ناصری) رشد ادب ش ۴۵، زمستان، ۱۳۷۶
۳۷. یاد یاران (ملک‌الشعرا بهار)، رشد ادب فارسی، ش ۴۲، بهار ۱۳۷۶

سال ۱۳۷۷

۳۸. یاد یاران (جلال آل احمد) رشد ادب ش ۴۶ زمستان ۱۳۷۷
۳۹. یاد یاران (دکتر محمد خزائی) رشد ادب فارسی، ش ۴۸ پاییز ۱۳۷۷
۴۰. یاد یاران (سید محمد جمال‌زاده) رشد ادب فارسی، ش ۴۹ زمستان ۱۳۷۷
۴۱. یاد یاران (سید محمدحسین شهریار) رشد ادب فارسی، ش ۴۷ تابستان ۱۳۷۷
۴۲. یادیاران (مهرداد اوستا) رشد ادب فارسی، ش ۵۰ بهار ۱۳۷۷

سال ۱۳۷۸

۴۳. یاد یاران (احمد احمدی بیرجندی) رشد ادب فارسی، ش ۵۱ تابستان ۱۳۷۸
۴۴. حیرت‌نامه فطرت، فرهنگ قومس شماره ۱۱، ۱۳۷۸
۴۵. یاد یاران (دکتر عبدالحسین زرین کوب) رشد ادب فارسی، ش ۵۳ زمستان ۱۳۷۸
۴۶. یاد یاران (محمدحسن رهی معیری) رشد ادب فارسی، ش ۵۲ پاییز ۱۳۷۸

سال ۱۳۷۹

۴۷. سلامان و ابسال (عرایس و عشاق ادب فارسی) کیهان اندیشه، ش ۳۸ (مهر-آبان)، ۱۳۷۹

۴۸. فارسی عمومی دانشگاه ها و ... کتاب ماه ادبیات « مهر ۱۳۷۹ ، شماره ۳۶ ، ۴۸ - ۵۱
۴۹. واژه نامه گویش دامغانی، پژوهش‌های ایران‌شناسی (نامواره، دکتر محمود افشار) ج ۱۱، ۱۳۷۹ ص ۶۸ و فرهنگ قومس، ش ۱۳، ۱۳۸۰
۵۰. یاد یاران (دکتر حمید زرین کوب)، رشد ادب فارسی، ش ۵۷ بهار ۱۳۷۹
۵۱. یاد یاران (دکتر ذبیح‌الله صفا) رشد ادب فارسی، ش ۵۶ زمستان ۱۳۷۹
۵۲. یاد یاران (مهدی اخوان ثالث)، رشد ادب فارسی، ش ۵۴ بهار ۱۳۷۹

سال ۱۳۸۰

۵۳. پیشنهاد و راهکارهای سامان‌دهی و احیای نسخه‌های خطی کشور ، آینه میراث، سال چهارم ش ۲ (پیاپی ۱۴) پاییز ۱۳۸۰، ص ۱۴ - ۹
۵۴. تمرین‌هایی برای تقویت گوش دادن، رشد آموزش ابتدایی، سال پنجم شماره ۱، ۱۳۸۰، ص ۴۹ - ۵۵
۵۵. خاندان ابن دامغانی، فرهنگ قومس، سال ۵، ش ۱۷ و ۱۸، ۱۳۸۰ و نامواره‌ی دکتر محمود افشار، ج ۱۲، ۱۳۸۰
۵۶. سعد و همایون، پژوهش‌های ایران‌شناسی (نامواره دکتر محمود افشار) ج ۱۱، ۱۳۸۰ ص ۶۸
۵۷. سلام بر یزد شهر بادگیرها، آتشکده ها و کاریزها، کتاب ماه ادبیات « خرداد ۱۳۸۰ ، شماره ۴۴ ، ۹۲ تا ۹۴
۵۸. یاد یاران (استاد محیط طباطبایی)، رشد ادب فارسی، ش ۵۷ بهار ۱۳۸۰
۵۹. یاد یاران (حبیب یغمایی) ش ۵۸ تابستان ۱۳۸۰ رشد ادب فارسی، ۱۳۸۰
۶۰. یاد یاران (جعفر شعار) ش ۶۰ زمستان ۱۳۸۰ رشد ادب فارسی، ۱۳۸۰
۶۱. یاد یاران (غلام‌حسین یوسفی) ش ۵۹ پاییز ۱۳۸۰ رشد ادب فارسی، ۱۳۸۰
۶۲. یاد یاران (شمس‌العلما گرکانی) رشد آموزش ادب فارسی، ش ۶۲، ویژه‌نامه سال ۱۳۸۰
۶۳. یاد یاران (یحیی آرین‌پور) رشد ادب فارسی، ش ۶۳ ۱۳۸۱
۶۴. نقدی بر کتاب صدای خط خوردن مشق، کتاب ماه ادبیات فلسفه، شماره ۲ (پیاپی ۴۹)، آبان ۱۳۸۰، ص ۱۳۶

سال ۱۳۸۱

۶۵. همایش زبان و ادبیات فارسی در امریکای شمالی، کتاب ماه ادبیات، فروردین و اردیبهشت ۱۳۸۱ ، شماره ۵۴ و ۵۵، ۱۰۴ تا ۱۰۷
۶۶. یاد یاران (احمد بهمنیار) رشد آموزش زبان و ادب فارسی، ش ۶۴ ۱۳۸۱
۶۷. یاد یاران (محمدجعفر محجوب) رشد ادب فارسی ش ۶۱ بهار ۱۳۸۱

سال ۱۳۸۲

۶۸. تحلیل ساختار و محتوای کتاب فارسی اول ابتدایی، ویژه‌نامه آموزش ابتدایی، دفتر مجلات رشد، ش ۴، ۱۳۸۲
۶۹. جستاری در نیکی و نیکنامی در ادب فارسی، فرهنگ عمومی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ش ۳۵، ۱۳۸۲، ۱۳ - ۲۰
۷۰. یاد یاران (ابوالقاسم انجوی شیرازی) رشد ادب فارسی، ش ۶۵، ۱۳۸۲
۷۱. یاد یاران (ابوالقاسم حالت) ش ۶۸ سال هفدهم، رشد ادب فارسی، ۱۳۸۲
۷۲. یاد یاران (بدیع‌الزمان فروزانفر) ش ۶۹ سال هفدهم، رشد ادب فارسی، ۱۳۸۲
۷۳. یاد یاران (صادق هدایت) رشد ادب فارسی، ش ۶۶، ۱۳۸۲
۷۴. یاد یاران (عبدالعظیم خان قریب) ش ۶۸ سال هفدهم، رشد ادب فارسی، ۱۳۸۲

سال ۱۳۸۳

۷۵. ادبیات عامیانه (گفت‌وگو) کتاب هفته، ش ۱۹۴، ۲۱ شهریور ۱۳۸۳ ص ۱۲
۷۶. حکمت‌های تجربی مردم، (مصاحبه) روزنامه ایران، سال دهم شماره ۲۹۹۸، ۱۳۸۳/۹/۳
۷۷. شیوه‌نامه تدوین ضرب‌المثل‌های فارسی، فصلنامه فرهنگ مردم، سال سوم، شماره ۸-۹، ۱۳۸۳، ص ۶۴ - ۷۹

۷۸. نگاهی به سابقه و موقعیت کنونی آموزش زبان و ادبیات فارسی در چین، سخن عشق « بهار و تابستان ۱۳۸۳، شماره ۲۱ و ۲۲، ۴۶ تا ۵۳
۷۹. نگاهی به خوان هشتم، نامه پارسى، سال نهم، ش ۴، زمستان ۱۳۸۳
۸۰. یاد یاران (آنه ماری شیمیل) ش ۷۴ سال هجدهم، رشد ادب فارسی، ۱۳۸۳
۸۱. یاد یاران (پرویز ناتل خانلری) ش ۷۱ سال هجدهم، رشد ادب فارسی، ۱۳۸۳
۸۲. یاد یاران (سید حسن حسینی) ش ۷۲ سال هجدهم، رشد ادب فارسی، ۱۳۸۳
۸۳. یاد یاران (فریدون توللی) ش ۷۰ سال هفدهم، رشد ادب فارسی، ۱۳۸۳
۸۴. یاد یاران (کیومرث صابری) ش ۷۴ سال هجدهم، ضمیمه رشد ادب فارسی، ۱۳۸۳
۸۵. یاد یاران (محمدعلی فروغی)، ش ۷۳ سال هجدهم، رشد ادب فارسی، ۱۳۸۳
۸۶. ضرب المثل ها آیینی زندگی (گفت و گو) فصلنامه ی فرهنگ مردم، ش ۴، ۱۳۸۳
۸۷. نگاهی به سابقه و موقعیت کنونی آموزش زبان و ادبیات فارسی در چین، سخن عشق، بهار و تابستان ۱۳۸۳، شماره ۲۱ و ۲۲، ص ۴۶ - ۵۳

سال ۱۳۸۴

۸۸. آندرسن و مندیبل خیال، فصلنامه فرهنگ مردم، بهار ۱۳۸۴، ش ۱۳، ۵۰-۵۴
۸۹. بررسی کتب آموزشی زبان فارسی به غیرفارسی زبانان (میزگرد) سخن عشق، ش ۲۳ ص ۲۱
۹۰. راهنمای برنامه درسی آموزش زبان فارسی به ملل مسلمان، سخن سمت،
۹۱. کتابشناسی آموزش زبان فارسی به غیرفارسی زبانان، سخن عشق، ش ۲۳، ۱۳۸۴، ص ۴۱
۹۲. یاد یاران (سعید نفیسی) ش ۷۶، سال نوزدهم، رشد زبان و ادبیات فارسی، ۱۳۸۴
۹۳. یاد یاران (علی اکبر دهخدا) ش ۷۵، سال نوزدهم، رشد زبان و ادبیات فارسی، ۱۳۸۴
۹۴. حسن و دل، مجله مطالعات و تحقیقات ادبی دانشگاه تربیت معلم، سال دوم، شماره ۵-۶، بهار و تابستان ۱۳۸۴
۹۵. سیری در داستان های امثال، مجله مطالعات ایرانی، کرمان، سال چهارم، شماره هشتم، پاییز ۱۳۸۴،

سال ۱۳۸۵

۹۶. سهراب در کتاب های درسی، رودکی، اردیبهشت ۱۳۸۵، شماره ۳، ۴۹ - ۵۰
۹۷. 162.
۹۸. مینوروزی؛ نجوای فرهنگ، سال اول، شماره دوم، زمستان ۱۳۸۵، ص ۱۳-۲۱.
۹۹. نگاهی به تاریخ ادبیات ایران، پژوهش نامه انتقادی متون و برنامه های علوم انسانی، تابستان و پاییز ۱۳۸۵ شماره ۱۴
۱۰۰. بحرطویل فارسی، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه سمنان، سال ۵، شماره ۱۵ پاییز ۱۳۸۵
۱۰۱. تاریخ ادبیات ایران، نامه علوم انسانی، شماره ۱۴، تابستان و پاییز ۱۳۸۵ ص ۱۳۳ - ۱۴۳
۱۰۲. شنبه های قبل و بعد از خاقانی، فصلنامه نامه فرهنگ، پژوهشگاه علوم انسانی، سال ۱۹، شماره ۱ و ۲، پیاپی ۵۷ و ۵۸، بهار و تابستان ۱۳۸۵، ص ۱۹۷-۲۳۳
۱۰۳. کتابشناسی ضرب المثل های فارسی، مجله مطالعات ایرانی، کرمان، سال پنجم، شماره نهم، بهار ۱۳۸۵، ص ۵۳-۷۹

سال ۱۳۸۶

۱۰۴. تفاوت ضرب المثل با برخی از گونه های مشابه، نجوای فرهنگ، سال دوم، شماره چهارم، تابستان ۱۳۸۶، ص ۳-۲۱
۱۰۵. تمثیل و مثل در مثنوی، فصلنامه فرهنگ، سال بیستم، شماره ۳-۴، پیاپی ۶۳-۶۴، زمستان و پاییز ۱۳۸۶، ص ۳۲۵-۳۶۹
۱۰۶. خورشید و مهپاره، سروده حکیم میرزا محمد سعید طیب قمی (بررسی و تحلیل بن مایه های داستانی، به همراه گزارش)، دانشکده ادبیات و علوم انسانی قم، سال اول، شماره چهارم، تابستان ۱۳۸۶، ص ۷-۳۲

۱۰۷. مسائل اجتماعی در ضرب‌المثل‌های فارسی، نجوای فرهنگ، سال اول، شماره سوم، بهار ۱۳۸۶، ص ۱۳-۲۱
۱۰۸. آسیب‌شناسی زبان مطبوعات، رسانه، سال ۱۸، ش ۷۲، زمستان ۱۳۸۶، ۹-۴۳
- سال ۱۳۸۷**
۱۰۹. تغییر شکل و تعدد روایات در ضرب‌المثل‌های فارسی، نجوای فرهنگ، سال دوم، شماره هفتم، بهار ۱۳۸۷، ص ۳-۲۱
۱۱۰. قهرمانان شاهنامه در ضرب‌المثل‌های فارسی، فصلنامه فرهنگ مردم، [پاییز و زمستان ۱۳۸۷، شماره ۲۴ و ۲۵](#)، ص ۱۶۹ تا ۱۶۲
۱۱۱. درون‌مایه و محتوای ضرب‌المثل‌های فارسی، دانش، ش ۹۴، پاییز ۱۳۸۷، ۶۳-۹۷
- سال ۱۳۸۸**
۱۱۲. بررسی نقش‌مایه شخصیت‌ها در منظومه فلکنار نامه، فصلنامه فرهنگ مردم ایران، تابستان ۱۳۸۸، ش ۱۷، ص ۱۲۱
۱۱۳. برخی از مثلها و زبان‌دهای صنایع دستی، فصلنامه فرهنگ مردم، پاییز و زمستان ش ۳۱-۳۲، ص ۱۳۱
- سال ۱۳۸۹**
۱۱۴. جامع الحکایات نگاری، فصلنامه فرهنگ مردم،
۱۱۵. نصایح الاطفال معروف به شنگول و منگول، فصلنامه فرهنگ مردم، سال نهم، شماره ۳۵-۳۶، پاییز و زمستان ۱۳۸۹، ص ۲۸-۳۹
- سال ۱۳۹۰**
۱۱۶. توارد یا استقبال؟ بحثی در شعر «علی ای همای رحمت»،
۱۱۷. ساده‌نویسی، ماهنامه انشا و نویسندگی، شماره ۶ ص ۷۱-۷۵ و شماره ۷ ص ۸۸-۹۲ و ش شماره ۲۲ ص ۲۳-۲۸
- سال ۱۳۹۱**
۱۱۸. بررسی توالی زمان در شعر از منظر پساساختارگرایی (با نگاهی به شعر علی باباچاهی) زیبایی‌شناسی ادبی، پاییز شماره ۱۳
۱۱۹. خانواده و روابط خانوادگی در ضرب‌المثل‌های فارسی، فصلنامه فرهنگ مردم ایران، زمستان ۱۳۹۱، ش ۳۱، ص ۱۳۷-۱۵۵
۱۲۰. ساختار داستانی منظومه‌های عاشقانه فارسی، فصلنامه مطالعات زبان و ادبیات غنایی، دانشگاه آزاد نجف آباد، سال اول ش ۴ پاییز ۱۳۹۱ ص ۶۱-۷۹
۱۲۱. ویژگی‌های داستان‌های عاشقانه از منظر عناصر داستانی، ایران نامه، سال بیست و هفتم، شماره ۴، پاییز ۱۳۹۱ ص ۱۶۷-۱۷۹
- سال ۱۳۹۲**
۱۲۲. بررسی انواع نشانه و کارکردهای آن در داستان کوتاه عصیان یک بزاز لنگرودی اثر قاسم کشکولی، زیبایی‌شناسی ادبی، بهار شماره ۱۵
۱۲۳. ریخت‌شناسی چیستان‌های منظوم محلی، فصلنامه فرهنگ و ادبیات عامه، دوره ۱، شماره ۱، بهار ۱۳۹۲، ص ۹۳-۱۱۸
۱۲۴. شیوه‌های ارزشیابی درس انشا و نگارش، ماهنامه انشا و نویسندگی، ش ۴۴ و ۴۵، ص ۹۰-۷۸
۱۲۵. طنز نمایشی در متل‌های کودکان، فصلنامه تخصصی تئاتر، ویژه بهار و تابستان ۱۳۹۲، شماره ۵۲ و ۱۵۹، ۵۳-۱۸۱ (و میترا خواجه ثیان)
۱۲۶. طنزهای گفتاری و رفتاری در قصه‌های عامه، فصلنامه فرهنگ مردم، سال ۱۳۹۲، شماره ۴۷-۴۸، پاییز و زمستان ۱۳۹۲، ص ۱۴۰-۱۵۲
۱۲۷. مردم و تحریف و تغییر امثال، مجموعه مقالات هفتمین همایش پژوهش‌های ادبی، هرمزگان، ۱۳۹۲/۱۲/۱۴، ص ۸۱۹-۸۳۲
۱۲۸. جنبه‌های بلاغی داستان‌های عامیانه، مطالعات بلاغی، سال سوم، ش ۶ پاییز و زمستان ۱۳۹۲، ص ۲۳-۴۹

۱۲۹. جنبه های اجتماعی و اخلاقی کاربرد امثال در آثار سنائی غزنوی، مجموعه مقالات همایش بین المللی غزنه و زبان و ادب فارسی، فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی، ۱۳۹۲/۷/۳۰، ص ۱۳۷-۱۶۹

سال ۱۳۹۳

۱۳۰. عروس و عروسی در امثال، فصلنامه فرهنگ مردم، سال ۱۳، شماره ۴۹-۵۰، بهار و تابستان ۱۳۹۳، ص ۱۹۴-۱۸۴
۱۳۱. مثل‌وارگی راز ماندگاری و جاودانگی کلام سعدی برای امروز، سعدی شناسی (مرکز سعدی شناسی شیراز)، دفتر هفدهم، اردیبهشت ۱۳۹۳ ش ۱۷، ص ۴۲ - ۱۶۴
۱۳۲. دشواری‌های فرهنگ آسان (نقد کتاب فرهنگ آسان)، خبرنامه فرهنگستان
۱۳۳. پیامک‌نویسی؛ آسیب‌ها و راهکارها، ماهنامه انشا و نویسندگی،

سال ۱۳۹۴

۱۳۴. آب در باورها و امثال فارسی، فصلنامه فرهنگ مردم، سال ۱۴، شماره ۵۲، پاییز و زمستان، ص ۱۹۴-۱۸۴
۱۳۵. مضامین، درون‌مایه‌ها و موضوعات در بومی سروده‌های ایرانی، گزیده مقالات هشتمین همایش پژوهش‌های ادبی، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی، به کوشش زهرا حیاتی، ص ۲۳۳-۲۵۵.
۱۳۶. ساختار داستانی منظومه های عاشقانه فارسی، فصلنامه علمی-تخصصی مطالعات زبان و ادبیات غنایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد، دوره ۵، شماره ۱۷، زمستان ۱۳۹۴، صفحه ۷۳-۹۰

سال ۱۳۹۵

۱۳۷. زمستان در امثال فارسی، هفته نامه کرگدن،
۱۳۸. سیاست گذاری هویت ملی در ایران؛ آسیب ها و راهکارها (۲) نامه هویت دی ۱۳۹۵ شماره ۱۰
۱۳۹. گونه‌شناسی باورهای عامه مردم ایران، فصلنامه عصر انسان شناسی،
۱۴۰. میراث‌های زبانی و جنبه های ادبی در عامه سروده‌های ایرانی، مجله مطالعات اسناد میراث فرهنگی، دوره ۱، شماره ۱، ص ۴۵-۷۱
۱۴۱. حمله‌نامه؛ گونه‌ای از حماسه‌های دینی پس از شاهنامه، مجموعه مقالات همایش شاهنامه پس از شاهنامه، دانشگاه فردوسی مشهد، به کوشش فرزاد قائمی زیر نظر محمدجعفر یاحقی، مشهد: به نشر، ۱۳۹۵، ص ۲۰۳-۲۲۹

سال ۱۳۹۶

۱۴۲. نقد و تحلیل افسانه های ایرانی (۱) - نخودی، انتشارات کارگاه کودک، ۱۳۹۶
۱۴۳. اسکندرنامه نگاری در ادب فارسی، سرو رشید؛ یادنامه غلامرضا رشید یاسمی، به کوشش ابراهیم رحیمی و سهیل یاری کرمانشاه: دیپاچه ۱۳۹۶ ص ۳۴۵-۳۸۲
۱۴۴. تحولات هویتی زبان و ادب فارسی در سال ۱۳۹۵، ماهنامه هویت، موسسه مطالعات ملی
۱۴۵. جنبه‌های شگفت‌آوری در افسانه‌های پهلوانی، منصور رستگار؛ یادنامه منصور رستگار فسایی، به کوشش امیر مهربانی، نوید شیراز، ص ۲۳۳-۲۵۰
۱۴۶. شگردهای زبانی در گلستان سعدی، سعدی پژوهی، دفتر بیستم، ش ۲، پاییز ۱۳۹۵ ص
۱۴۷. معرکه و معرکه‌گیری در ایران به روایت سفرنامه‌نویسان، مطالعات فرهنگ و هنر آسیا، دوره ۱، ش ۱، تابستان ۱۳۹۶، صفحه ۶۱-۹۰

سال ۱۳۹۷

۱۴۸. افسانه‌های پهلوانی خاندان رستم در ادب عامه، دیهیم هفتاد؛ یادنامه دکتر محمد جعفر یاحقی، تهران، سخن ۱۳۹۷
۱۴۹. تحولات هویتی زبان و ادب فارسی در سال ۱۳۹۶ ماهنامه هویت، موسسه مطالعات ملی
۱۵۰. حمزه نامه اثری ماندگار در فرهنگ عامه مردم ایران، ماهنامه نقد و بررسی کتاب تهران، ش ۵۸
۱۵۱. سنت کتابخوانی در مجالس و محافل عامه یادنامه دکتر محمدعلی ندوشن، ایران نامک، سال ۳، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۷ ص ۵۹-۷۹

۱۵۲. شکر در امثال و اشعار فارسی، ماهنامه انشا و نویسندگی، ش ۹۸
۱۵۳. قصه‌شناسی تطبیقی افسانه بز زنگوله پا، نقد و تحلیل افسانه های ایرانی (۴) - بز زنگوله پا، انتشارات کارگاه کودک،
۱۵۴. قصه‌شناسی فلکنازنامه، فصلنامه علمی-تخصصی مطالعات زبان و ادبیات غنایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد سال هشتم، شماره بیست و هشت، پاییز ۱۳۹۷. ص ۳۹-۵۴

۱۵۵. ساختار و تحلیل محتوای اشعار شالیزار در گیلان بجا رسر خوندگی (و حمید تقوی) مجله فرهنگ مردم ایران، ش ۵۵، زمستان ۱۳۹۷

سال ۱۳۹۸

۱۵۶. ساختار شکنی دوگانه‌های متناقض نما در مَثَل «نداشت نداشت»، جشن‌نامه دکتر سیروس شمیسا، به کوشش یاسر دالوند، تهران: کتابسرا، ص 399-421
۱۵۷. آوازخوانان و نوازندگان اقوام لر و بختیاری، مطالعات ایران‌شناسی، سال پنجم، شماره چهاردهم، پاییز ۱۳۹۸ ص ۷۷-۸۷

سال ۱۳۹۹

۱۵۸. مردی ز شهر هرگز و از روزگار هیچ (یادنامه دکتر مصفا)، بخارا، سال ۲۴، خرداد ۱۳۹۹ ص
۱۵۹. کرونا و فرهنگ عامه، بخارا، سال ۲۴، تیر ۱۳۹۹ ص
۱۶۰. شتر دیدی ندیدی، فصلنامه هنر و مردم،
۱۶۱. رفتارشناسی پهلوانان در روایت‌های افسانه‌ای و اسطوره‌ای، مجموعه مقالات شاهنامه و جاده ابریشم، خردسرای فردوسی پژوهی، مشهد، اردیبهشت ۱۳۹۹
۱۶۲. متون آموزشی در مکتب‌خانه‌های دوره قاجار و مشروطه، یادنامه دکتر حسن انوری،
۱۶۳. نام‌ها و گونه‌های لالایی‌خوانی در ایران، دفترهای میخانه، ایتالیا، دانشگاه ملبرن، ۲۰۲۰
۱۶۴. گزین گوینده‌های سعدی و سپهری، شهر کتاب، ۱۳۹۹
۱۶۵. توصیف گویش دامغانی، فصلنامه فرهنگ قومس، (و طیبیه شیرپور) ش ۶۲-۶۳ (تابستان ۱۳۹۹) ص ۱۹-۴۵
۱۶۶. انوشه زیست و انوشه مرد، بخارا « خرداد و تیر ۱۳۹۹، شماره ۱۳۷، ص ۵۳۸ تا ۵۴۳
۱۶۷. احوال و استادی مولانا، (و حنان طاحون) دفترهای میخانه، ایتالیا، دانشگاه ملبرن، ۲۰۲۰
۱۶۸. هفتصدسال سعدی خوانی در مکتب‌خانه‌ها و مدارس ایران و کشورهای فارسی زبان، سعدی شناسی، پاییز ۱۳۹۹، شماره ۲۶ ص ۵۱ - ۷۹

۱۶۹. بررسی عناصر انسجام دستوری و واژگانی در شعر عامه (و محمد اسماعیل دهقان طزرجانی) فرهنگ مردم ایران زمستان ۱۳۹۹ شماره ۶۳، ص 41-64

۱۷۰. امیر ارسلان نامدار، ماهنامه نقد و بررسی کتاب تهران، ش ۶۶، پاییز ۱۳۹۹
۱۷۱. سیزده سال با انشا و نویسندگی، ماهنامه انشا و نویسندگی، ش ۱۱۸، مرداد ۱۳۹۹ ص ۱۷
۱۷۲. یادماندگار (هویت و زبان) مدرسه فردا، دوره ۱۷ ش ۴ ص ۱۰-۱۲

سال ۱۴۰۰

۱۷۳. ادبیات پایداری و ادب عامه فصلی از کتاب ادبیات پایداری، انتشارات سمت
۱۷۴. ارزشهای ادبی تاریخی و مردم شناسی نوادالحکایات، مجله بین المللی مطالعات ایرانی- اسلامی (و ظریفه بالایی) دوره ۱۱، شماره ۱، بهار ۱۴۰۰، ص 41-56
۱۷۵. بازماندگان سنت گوسانی در شعر و موسیقی عامه ایران، پژوهشهایی در باره کرانه‌های دریای کاسپین، شماره ۶
۱۷۶. شاهنامه‌خوانی در عشایر ایران، مجموعه مقالات شاهنامه پژوهی، خردسرای فردوسی پژوهی، مشهد، اردیبهشت ۱۴۰۰
۱۷۷. گزارش کرسیهای زبان و ادبیات فارسی در چین، کتابخانه ملی،
۱۷۸. کاربرد ادبیات و فرهنگ در آموزش زبان فارسی، سومین همایش آموزش زبان فارسی، دانشگاه کمبریج
۱۷۹. متن‌پژوهی و قصه‌شناسی داستان ملک جمشید (و سیده زیبا بهروز)، فصلنامه مطالعات زبان و ادبیات غنائی، دوره: ۱۱، شماره: ۳۸
۱۸۰. عروسی‌نامه در فرهنگ شفاهی مردم ایران، فراسوی فارسی مجموعه مقالات یادنامه دکتر زهرا استادزاده انتشارات خاموش، ۱۴۰۰
- ص
۱۸۱. بازتاب ضرب المثلها در دیوان منوچهری دامغانی، فصلنامه فرهنگ قومس، ش ۶۸ (پاییز ۱۴۰۰) ص
۱۸۲. احوال و آثار دکتر سید محمد ترابی، فصلنامه فرهنگ قومس، ش ۶۶ (بهار ۱۴۰۰) ص ۴۷-۵۷
۱۸۳. فقیه نامدار و حکیم مردمدار، فصلنامه فرهنگ قومس، ش ۶۷ (تابستان ۱۴۰۰) ص ۳۱-۲۵
۱۸۴. حق بین حقیقت یاب و حق شناس (احوال و آثار دکتر حق شناس) چامه، سال ۱۴۰۰، ش ۱۹، شهریور و مهر ص ۷۸-۸۶
۱۸۵. درباره شاهنامه، سخنهای داندگان (گفتگو با شاهنامه‌پژوهان) قطب شاهنامه پژوهی دانشگاه فردوسی مشهد، انتشارات نگاه معاصر ۱۴۰۰، ص ۱۸۱-۱۹۵.

د. مقالات دایره المعارفی

۱. دانشنامه ادب فارسی، فرهنگستان زبان و ادب فارسی، ج ۳ ص مدخل شمع و پروانه
۲. دانشنامه جهان اسلام، بنیاد دایره‌المعارف اسلامی جزوه ۶، ۱۳۷۵ مدخل بحرطویل
۳. دانشنامه فرهنگ مردم ایران (۱۷۰ مقاله) احمدآگویی، اخلاق مصور، اخلاق منظوم، دانشنامه فرهنگ مردم ج ۱ ص ادبیات عامیانه ایران، ادبیات داستانی عامیانه، دانشنامه اسرار الشهادت، دانشنامه اشرف خان و سه درویش، دانشنامه فرهنگ مردم ج ۱ ص اصلی و کرم، اعجوبه و محجوبه، افسانه گلریز، امثال و حکم دهخدا، امیرارسلان، دانشنامه امیر و گوهر، امیر هوشنگ، انیس الادبا و الاطفال، اوسانه، باقر و گلندام، بانوگشسب نامه، بچه خوانی، بحرطویل، بدایه القرائه، بدیع الزمان نامه، بدیع الملک و بدیع الجمال، بساتین الانس، بوستان خیال، بهار دانش، بهرام و گلندام، بیل‌زنی، پیش‌واقع خوانی، پامنبری، تخمیس موش و گربه، تشنه گردانی، توبه‌نامه و مناجات‌نامه، توبه نصوح، جام و قلبیان، جبرئیل جولا، جمال جلال، جمشید و خورشید، جولونبور، جهانگیرنامه، چاوش‌نامه (حضرت رضا (ع) و کربلای معلای)، چاووش خوانی، چاه، چهار درویش، حدیث کسا و پنج تن آل عبا، حسنین، حضرت مشگل‌گشا، حکایت مرد ساده‌دل که خر خرید، حکایت مردلر، حکایت دختر مصری، حمزه نامه، حمله خوانی، حیات الحيوان (کتاب)، حیدر بیگ، خاله سوسک و آقا موشک، خاله قورباغه و عروسی لاک‌پشت، خاور نامه، خاور و باختر، خاوران نامه، خرم و زیبا، خروس و روباه، خسرو دیوزاد، خلعت بخشیدن بهلول، خیام خوانی، داستان امیر المومنین و خضر و الیاس، داستان مرد شکاک، دره التاج و مرماه المعراج، دزد و قاضی، دله؛ و مختار، دیوان البسه (کتاب)، ذکر خوانی، رستم نامه منتور، رستم نامه منظوم، رند و زاهد، روباه و خروس، روضه خوانی، روضه الشهداء، ریاض خوانی، روضه العقول، زرد پری، زریر خضری، زمینه خوانی، زیبا و رعنا، زینه‌المجالس، زمینه خوانی، سحری خوانی، سخنوری، سراج القلوب (قطان مروزی)، سردمداری، سفرنامه ناصر خسرو، سقا خوانی، سلطان جمجمه، سماوریه، سمک عیار، کتاب، سنگ زنی، شاهزاده هرمز، شاهد صادق، شش بند ترجیع مشدیان، شکر طعام، شیخ ابوالپشم، شیخ صنعان، شیر و شکر، ضامن آهو، ضرب المثل، طاهر و زهره، طوفان البکا فی مقاتل الشهداء، عاشق شدن حضرت زهرا به جناب علی اکبر و شهادت آن جناب، عاق والدین، عباس دوس، عروسی تاجماه، عروسی کردن بهلول، عروسی کردن پیرزن نود ساله، عروسی / مهمانی رفتن حضرت فاطمه، فرهنگ عامه ایران (کتاب هدایت)، فرهنگ لغات عامیانه جمالزاده، فرهنگ لغات عامیانه حکیم خراسانی، فلک خوانی، قصه عمه گرگ و روباه، قهرمان قاتل، کلیات جودی، گرگ و چوپان، گل بکاولی، گلستان، لطائف الطوائف، کتاب، مثل، مختارنامه، مخمس موش و گربه، مرآت البلهاء، مرد شکاک و زن

شدن او، مرزبان نامه، کتاب، مشکل گشا، معجز نامه مولای متقیان، معراج نامه، مقتل نویسی، مقویم، معرکه گیری، ملک جمشید، ملک جمشید و طلسم آصف، مناجات پیر مرد خارکش، مو و میش، موسی و سنگتراش، موش و گربه شیخ بهایی، موش و گربه عبید، مولودی خوانی، نان و پنیر، نان و حلوا، شیخ بهایی، نان و سرکه، نجما شیرازی، نصاب الصبیان، نصاب الاطفال / شنگول و منگول، نصاب الحکما، نعت خوانی، نفحات الانس، نوادر الحکایات (عبدالنبی قزوینی) نوحه، نوش آفرین نامه، نه تو نه اون و یمنون الماعون، نه منظر، نیایش خوانی، نیرنگستان، هشت بهشت، هفت اختر، هفت پیکر، هفت کشور، هفت منظر،

۸. سخنرانی در مجامع علمی و همایش‌ها

۱. برنامه درسی نگارش و انشای دوره متوسطه، مجموعه مقالات مجمع علمی، در قلمرو آموزش زبان و ادبیات فارسی سمینار مجمع ادبی شیراز، ۱۳۷۶
۲. طرح برنامه درسی نگارش و انشا، سمینار نگارش، ورامین، ۱۳۷۶
۳. اصول و راه کارهای آموزش فارسی عمومی سمینار بررسی مشکلات آموزش زبان فارسی، شیراز، ۱۳۷۸
۴. گزارش تولید برنامه آموزش زبان فارسی برای ایرانیان خارج از کشور ارائه در بخش سمینار پژوهشهای زبان و ادبیات فارسی تهران، دانشگاه تربیت مدرس ۱۴ و ۱۵ بهمن
۵. کارآگاه آموزش زبان فارسی چهارمین مجمع آموزش زبان فارسی، نیویورک، شورای گسترش زبان فارسی ۱۳۸۰
۶. وطن در ضرب المثل‌های فارسی، اولین همایش هویت ملی، تهران دانشگاه تربیت مدرس - ۱۳۸۳
۷. حافظ قدسی، سخنرانی در روز حافظ، شیراز، ۱۳۸۳
۸. آموزش زبان فارسی به ملل مسلمان، کارگاه آموزشی، تهران، ۱۳۷۹، دانشگاه شهید رجایی، با شرکت نمایندگان آیسکو
۹. شگردهای زبانی سعدی در گلستان، سخنرانی در شهرکتاب تهران، ۱۳۸۶/۷/۱۶
۱۰. استاد عبدالعظیم خان قریب گرکانی، همایش بزرگداشت عبدالعظیم خان قریب گرکانی، تهران، مؤسسه تحقیقات توسعه علوم انسانی، دانشگاه تهران، ۱۳۸۷/۲/۳
۱۱. نقد و بررسی مقالات ششمین کنفرانس آموزش زبان و ادبیات فارسی، ششمین کنفرانس آموزش زبان و ادبیات فارسی، گیلان، سازمان آموزش و پرورش، ۱۳۷۶/۸/۳
۱۲. قصه‌های عطار، یاد روز عطار، نیشابور ۱۳۹۰/۱/۲۵
۱۳. زبان معیار، سومین هم‌اندیشی ویرایش، شرکت انتشارات علمی ایران، تهران، ۱۳۸۹/۱۰/۲۲
۱۴. زیبایی‌شناسی گلستان سعدی، سخنرانی در شهر کتاب، ۱۳۸۹/۸/۱۱
۱۵. تمثیل و مثل در آثار عطار، سخنرانی در شهر کتاب، ۱۳۹۰/۸/۱۱
۱۶. نقد کتاب ساختار داستان‌های عرفانی، سخنرانی در انجمن علمی نقد ادبی ایران، ۱۳۹۰/۸/۲۹
۱۷. رمانس‌های شهبازی ایران، سخنرانی در پژوهشگاه فرهنگ و هنر و ارتباطات، ۱۳۹۰/۱۲/۷
۱۸. معیارهای ارزیابی درس‌نامه‌های فارسی، سخنرانی در دومین کنگره ملی علوم انسانی، پژوهشگاه علوم انسانی، ۱۴ و ۱۵ دی ۱۳۹۰
۱۹. جایگاه زبان و ادبیات فارسی در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، سخنرانی در همایش کشوری اراک دانشگاه فرهنگیان، ۱۳۹۱/۹/۳۰
۲۰. طبقه‌بندی منظومه‌های عاشقانه فارسی، سخنرانی در ششمین همایش ملی پژوهش‌های ادبی، دانشگاه شهید بهشتی، ۵ و ۶ دی ۱۳۹۱
۲۱. مثل‌آوری حافظ، سخنرانی در یاد روز حافظ، شیراز، ۱۳۹۲/۷/۲۰
۲۲. نگاهی نو به برنامه درسی انشا، سخنرانی در اولین همایش انشا و نویسندگی؛ دانشگاه علامه طباطبائی، روشهای ارزشیابی درس انشا، تهران، ۱۳۹۳/۲/۱۰
۲۳. گونه‌های مثل‌آوری شهریار، سخنرانی در همایش بین‌المللی شهریار؛ تبریز، ۱۳۹۳/۶/۲۶
۲۴. تعامل ادب رسمی و ادب عامه، سخنرانی در اولین همایش نگاهی نو به فرهنگ عامه، رفسنجان، ۹۳/۱۱/۵

۲۵. ادبیات عامه، سخنرانی در همایش ادبیات بومی عامه، لرستان، ۹۳/۱۱/۵
۲۶. میراث زبانی و ادبی بومی سرودها، سخنرانی در همایش میراث زبانی، ۱۳۹۴/۷/۲۹
۲۷. قصه‌های عامیانه و پرورش تفکر کودک، سخنرانی در پژوهشگاه علوم انسانی، ۱۳۹۴/۲/۱ و بازچاپ در <http://www.chouk.ir/maghaleh-naghd-gotogoo>
۲۸. فرهنگ عامه در اشعار خاقانی، سخنرانی در شهرکتاب تهران، ۱۳۹۴/۲/۱
۲۹. ادبیات مردم‌نگارانه و سیر آن در ایران، سخنرانی در همایش هشتمین سال تاسیس نهاد مردم شناسی، شهریور ۱۳۹۵
۳۰. مقایسه منظومه‌های عاشقانه خواجه کرمانی با نظامی گنجوی، سخنرانی در شهرکتاب تهران، ۱۳۹۵/۱۲/۴
۳۱. اشعار نوروزی عامیانه، نشست نوروز همبستگی ملی، پژوهشکده مردم‌شناسی، پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری ۱۳۹۵/۱۲/۱۵
۳۲. ضرورت نگاهی نو به ادبیات عامه، سخنرانی در دومین همایش نگاهی نو به فرهنگ عامه، بوشهر، ۹۶/۱۱/۹
۳۳. پوشاک در باورهای اقوام ایرانی، سخنرانی هفتمین جشنواره بین المللی مد و لباس فجر ۹۶/۱۱/۱۶
۳۴. پالایش نثر فارسی در صداوسیما، رسانه‌ها و فضای مجازی، سخنرانی در دانشگاه علامه طباطبائی، ۹۶/۱۲/۲۴
۳۵. آموزش ادبیات فارسی، همایش ملی آموزش زبان و ادب فارسی، دانشگاه فرهنگیان، شهرکرد ۱۳۹۷/۱/۲۲
۳۶. نقش و تأثیر فرهنگ و ادبیات عامه مردم اصفهان در جلب و جذب گردشگران، اصفهان، ۲۳ آذر ۱۳۹۷
۳۷. قصه‌گویی، مهارت‌های زندگی، اجتماعی شدن، بیست و یکمین جشنواره قصه‌گویی، کانون پرورش فکری، ۲۸ آذر ۱۳۹۷
۳۸. ضرورت کاربرست ادبیات عامه در داستان امروز، شهرستان ادب، ۶ دی ۱۳۹۷
۳۹. سعدی خوانی در مکتبخانه‌ها و مدارس، روز سعدی، شیراز، اول اردیبهشت ۱۳۹۸
۴۰. حدیث گربه و موش (عبید زاکانی)، سخنرانی در شهرکتاب تهران، ۱۳۹۸/۲/۱۸
۴۱. چرا مردم حافظ را می‌خوانند(فال حافظ) سخنرانی روز حافظ، چین، دانشگاه زبانهای خارجی شانگهای، ۱۲ اکتبر ۲۰۱۹ (۲۰ مهر ۱۳۹۸)
۴۲. روایت شناسی قصه زردپری و سبز پری، همایش روایت‌شناسی، ایتالیا، دانشگاه بلونیا، ۲۲ و ۲۳ اکتبر ۲۰۲۰
۴۳. چین در داستان‌ها و افسانه‌های کهن ایرانی، همایش اشتراکات فرهنگی ایران و چین، پکن، دانشگاه مطالعات زبانهای خارجی، ۱۳۹۹/۷/۱۹
۴۴. جاده تمدن‌ساز ابریشم؛ مسیر صلح و فرهنگ، دانشگاه مطالعات بین المللی شانگهای، ۲۰۲۰
۴۵. نقش ایرانیان مهاجر در تمدن چین، وینار رایزنی جمهوری اسلامی ایران در پکن و انجمن استادان، ۱۳۹۹/۱۰/۱۰
۴۶. کتاب درسی مهمترین الزام آموزش زبان و ادبیات فارسی، وینار الزامات آموزش زبان و ادبیات فارسی، انجمن علمی معلمان خراسان و دانشگاه فردوسی، ۱۳۹۹/۸/۲۹. مشهد
۴۷. عامه نگاریهای مولانا در کلیات شمس، وینار تخصصی مولوی و فرهنگ عامه، قطب مولوی پژوهی، اصفهان، ۱۳۹۹/۹/۱۷
۴۸. بایسته‌های فرهنگ و ادبیات عامه در دوره بالندگی ادبیات عامه در دانشگاه، پنجمین همایش نگاهی نو به فرهنگ و ادبیات عامه، دانشگاه گلستان، ۱۳۹۹/۱۲/۱۳
۴۹. شرح احوال و آثار عبداللطیف گجراتی، وینار بین المللی زبان و ادبیات فارسی در گجرات هند، ۱۳۹۹/۱۲/۴
۵۰. امثال حکم در دیوان منوچهری دامغانی، شبهای بخارا، ۱۳۹۹/۱۱/۱۳
۵۱. شعر پژوهی عامه، قطب شعر پژوهی شیراز، ۲۰ اسفند ۱۳۹۹
۵۲. کارکردهای شاهنامه خوانی در میان عشایر، همایش ملی شاهنامه و ادب فارسی(نشستیم یک هفته با رایزن) خردسرای فردوسی و دانشگاه فردوسی مشهد، ۲۵-۳۰/۳/۱۴۰۰
۵۳. جایگاه زبان و ادبیات فارسی در چین، چهارشنبه ۲۶ خرداد ۱۴۰۰، سازمان اسناد و کتابخانه ملی،
۵۴. ابعاد مثبت آموزش زبان و ادبیات فارسی در نظام مکتبخانه، سومین همایش کشوری دانش موضوعی، تربیتی آموزش زبان و ادبیات فارسی، ۱۴۰۰/۴/۲۳ همدان
۵۵. داستانها و افسانه‌های باستانی ایران و چین، سمینار جهان نو و گفت‌وگو ادبی، دانشگاه مطالعات بین المللی شانگهای. دانشکده زبان انگلیسی ۲۰۲۱/۵/۲۹

۵۶. شاهنامه خوانی در فرهنگ مردم ایران، دوازدهمین جشنواره شاهنامه خوانی و نقالی، لردگان، ۱۵ مرداد ۱۴۰۰
۵۷. دو تمدن در یک راه (نقش کمر بند فرهنگی راه ابریشم در اتصال دو تمدن باستانی ایران و چین) پکن دانشگاه مطالعات زبانهای خارجی، ۲۲ و ۲۳ اکتبر ۲۰۲۱ (۱ و ۲ آبان ۱۴۰۰)
- ۵۸.

گفتگو، میزگرد و نشست علمی منتشر شده

۱. آسیب شناسی درس نگارش در دبیرستان، ماهنامه انشا و نگارش، شماره ۳، ص ۱۱۴
۲. بار دانش را از دوش پرستو به زمین بگذاریم، پژوهش نامه ادبیات کودک و نوجوان، تابستان ۱۳۸۳، شماره ۳۷ ص ۴ - ۲۷
۳. در اهمیت ویرایش، کتاب ماه ادبیات، اردیبهشت ۱۳۹۳، شماره ۱۹۹، ص ۶ - ۱۰
۴. میزگرد تخصصی ممیزی کتاب؛ بایدها و نبایدها، کتاب ماه علوم اجتماعی، بهمن ۱۳۹۲، شماره ۷۱، ۹۰ - ۹۳
۵. چهره های شاخص این روزگار، زمانه، خرداد و تیر ۱۳۸۹، دوره جدید، شماره ۸۸ و ۸۹، ص ۳۳ - ۳۳
۶. مثل ها آینه زندگی مردم، یک گفتگو، فرهنگ مردم، بهار ۱۳۸۳، شماره ۸ و ۹، ص ۱۱ - ۲۳
۷. درباره وضعیت کنونی و ظرفیت های زبان فارسی، ماهنامه سرآمد، نشریه بنیاد ملی نخبگان ایران شماره ۱۹، (دی ماه ۱۳۹۴)،